

CONSILIUL NAȚIONAL AL ORGANIZAȚIILOR DE
PENSIONARI ȘI AL PERSOANELOR VÂRSTNICE

Legea nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii: caracteristici și noutăți

Dr. Elena-Lidia DINU
Irina ENACHE, Ioana RADU
Oreste CALIPOLITIS, Șerban MITREA

APRILIE, 2024

CUPRINS

INTRODUCERE	2
CAPITOL I: SCURT ISTORIC AL EVOLUȚIEI SISTEMULUI DE PENSII	4
1.1. Etapele de reformă a sistemului de pensii din România în perioada 1990-2024.....	7
1.2. Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)	13
1.3. Evoluția celor mai relevanți indicatori statistici din domeniul pensiilor	16
CAPITOL II: ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA SISTEMULUI PUBLIC DE PENSII CONFORM LEGII NR. 360/2023	24
2.1. Principii de organizare și funcționare	24
2.2. Pensiile – produse de asigurare	25
2.3. Beneficiarii de drept ai sistemului	26
2.4. Instituțiile care asigură funcționarea sistemului și principalele atribuții	27
2.5. Funcționarea sistemului	29
2.5.1. Finanțarea sistemului public de pensii	29
2.5.2. Contribuția de asigurări sociale, calcul și plata	30
2.5.3. Vechimea în muncă și stagiul de cotizare în sistemul public de pensii	35
CAPITOL III: CATEGORII DE PENSII SI INTRAREA IN DREPTURI.....	37
3.1. Acordarea dreptului de pensie	37
3.2. Categoriile de pensii	41
3.3. Cuantumul pensiilor	43
CAPITOL IV: SPECIFICITĂȚI ALE LEGII NR. 360/2023	49
CAPITOL V: CONCLUZII ȘI PROPUNERI	51
BIBLIOGRAFIE	53

INTRODUCERE

Securitatea financiară după pensionare are o importanță covârșitoare atât pentru indivizi, cât și pentru societate. Principalul obiectiv al sistemelor de pensii este protejarea vârstnicilor împotriva sărăciei și asigurarea unor condiții care să le permită să se bucure de un nivel de trai decent și de independență economică la bătrânețe.

Sustenabilitatea financiară a sistemelor de pensii reprezintă un mijloc indispensabil pentru acest scop. Pensiile își pun amprenta în mod semnificativ asupra bugetelor publice și asupra ofertei de forță de muncă, iar aceste efecte trebuie avute în vedere în cadrul politicilor publice. Principalele obiective ale politicilor privind pensiile și pensionarea sunt: asigurarea unor venituri adecvate la bătrânețe, și totodată, sustenabilitatea financiară și ocuparea forței de muncă pe o perioadă cât mai îndelungată.

Din cauza îmbătrânirii populației și a reducerii numărului de persoane tinere care să susțină pensiile celor în vârstă, sistemele de pensii publice se află permanent sub o presiune uriașă peste tot în lume. Conform statisticilor, România pierde un milion de locuitori la 10 ani, în contextul în care populația țării îmbătrânește, iar cea tânără pleacă din țară.

Este binecunoscut că, în ultimii 20 ani, sistemul public de pensii din România a funcționat constant cu deficit. În această privință, în anul 2023, statul român a plătit cu 13 miliarde de lei mai mult pensii față de anul 2022. Dacă acest deficit va fi crește și mai mult în anii următori, statul român va fi nevoit să ia bani și din alte surse bugetare pentru a putea plăti pensiile.

Ca urmare, multe state și-au reformat sistemul public de pensii, reducând beneficiile și crescând continuu vârsta de pensionare. Amânarea eligibilității la pensie nu are doar un impact asupra cheltuielilor cu pensiile, ci afectează și sănătatea mintală înainte de pensionare.

Pandemia a fost unul dintre evenimentele declanșatoare ale incertitudinii și ale vulnerabilității economice, punând presiune pe finanțele publice și conducând la redefinirea priorităților în materie de politici. Situația s-a agravat și mai mult o dată cu declanșarea războiului din Ucraina, care a generat noi probleme economice. Astfel, rata inflației a dus la creșterea prețurilor la energie și alimente, persoanele vârstnice fiind expuse riscului de excluziune socială din cauza lipsei unor resurse financiare adecvate care să se plieze pe noile schimbări.

Începând de anul acesta, pensionarii cu pensii mici au fost afectați de tăierile din buget, deoarece nu s-au mai acordat cardurile de energie și bonusul la pensie pentru pensionarii ale căror venituri lunare sunt mai mici sau egale cu 3.000 lei.

Prin această lucrare ne-am propus să analizăm caracteristicile și îmbunătățirile aduse sistemului public de pensii de Legea nr. 360/2023.

CAPITOL I

SCURT ISTORIC AL EVOLUȚIEI SISTEMULUI DE PENSII

Putem vorbi despre un sistem organizat de asigurări sociale și constituirea unei case de pensii în România începând cu anul 1895, odată cu intrarea în vigoare a „*Legii minelor*”, primul act normativ ce reglementa riscul de îmbolnăvire, de invaliditate sau de îmbătrânire al muncitorilor, însă anterior acestei legiferări a fost stabilit dreptul la pensie pentru ofițeri și asimilații lor, precum și pentru personalul civil din sistemul militar, prin Legea pensiilor militare din 1889, care a fost prima lege care a reglementat asigurarea socială după o lungă perioadă prelegislativă. Dreptul la pensie reprezintă principala formă de realizare a asigurărilor sociale, prin urmare, apariția și evoluția sistemului public de pensii în România se suprapune cu evoluția asigurărilor sociale din țara noastră.

La data de 5 martie 1902, a fost adoptată Legea pentru organizarea meseriilor (*Legea Missir*) care a instituit un sistem de asigurări sociale pe baze corporatiste aplicabil exclusiv meseriașilor. Prin acest act normativ corporațiile aveau obligația de a înființa Case de asigurări sau de a-și asigura membrii lor la societăți de asigurare contra bolilor, accidentelor, infirmităților și deceselor.

Legea „Nenițescu” din anul 1912, introduce pentru prima oară în România principiul asiguratoriu obligatoriu pentru accidente, boală, maternitate, limită de vârstă, care situează România printre primele țări din Europa, care au adoptat un sistem mai complex de asigurare. Contribuțiile pentru pensia de limită de vârstă erau plătite în părți egale de către muncitor, patron și stat. Limita de vârstă era de 65 de ani iar perioada minimă de cotizare de 23 de ani.

Într-un raport întocmit de Organizația Internațională a Muncii în 1965, se arată că România se afla printre cele patru țări europene alături de Germania, Luxemburg și Suedia, care au avut încă înainte de primul război mondial regimuri de pensii bazate pe asigurarea socială obligatorie.¹

În 1933, are loc unificarea sistemului prin *Legea Ioanițescu*. Această lege a precizat cu claritate principiile de bază ale sistemului de asigurări sociale din România, al contributivității și al solidarității, a stabilit cota de contribuție pentru asigurări sociale de 6 %

¹Ștefan Ene, Evoluția sistemului public de pensii din România. *Revista de drept social*, nr. 1, 2011. Disponibil la: <https://lege5.ro/gratuit/heydmmbwgm/evolutia-sistemului-public-de-pensii-din-romania>. Accesat la 29.01.2024.

calculată asupra salariului și suportat în părți egale de către patroni și salariați. Printre elementele negative ale legii sunt însă neincluderea printre beneficii a pensiei de limită de vârstă și a ajutorului de șomaj.

În 1938, pensia de limită de vârstă este reintrodusă. Astfel, în deceniul patru al secolului 20 se poate aprecia că populația activă din mediul urban în România era acoperită prin asigurări sociale într-un grad ridicat.²

În perioada comunistă din 1945 – 1989, legiuitorul s-a preocupat să garanteze drepturile de asigurări sociale ale salariaților într-o concepție centralizată/ cumulativă / globală. Pe planul organizării sistemului de asigurări sociale, a generat constituirea asigurărilor sociale de stat ca principal sistem de asigurări sociale care cuprindea salariații întreprinderilor de stat precum și, în mod restrictiv, unele categorii de oameni ai muncii asimilați salariaților. Sistemul de asigurări de stat deținut de România din perioada postbelică până în prezent este unul de tip PAYG (pay as you go), cheltuielile pentru pensiile curente fiind acoperite de generația activă, urmând ca și ei să fie susținuți la rândul lor de generațiile viitoare.

Odată cu venirea regimului comunist, toate fondurile publice sau private au fost incluse în bugetul de stat prin legea nr. 10 /1949. Asigurările sociale, după 1949, încep să constituie pilonul de bază al protecției sociale în România, alocațiile de șomaj și cele de asistență socială fiind nerecunoscute. În aceste condiții, fondului îi este alocată o pondere ridicată din cheltuielile pentru protecție socială, cheltuielile fondului fiind centrate în special pe furnizarea de pensii (de limită de vârstă, invaliditate, urmaș); sunt acordate însă și alte beneficii (în caz de boală, deces, maternitate). Se poate spune că România își construiește în perioada 1949-’89 un sistem modern de asigurări sociale, cu o acoperire ridicată a salariaților și beneficii variate, un punct pozitiv al moștenirii în momentul 1989.

Prin legea din 1949, cuantumul pensiei de limită de vârstă este de 50-80% din salariu. În 1954 sunt introduse avantaje de pensionare anticipată și creșterea indemnizației pentru cei din grupele de muncă periculoasă. Baza de calcul folosită este câștigul mediu brut lunar din ultimele 12 luni, plafonat la o anumită sumă. Contribuțiile sunt plătite de către angajatori.

În 1959, în lege sunt incluse casnicele și muncitorii agricoli, care pot contribui acum la sistem. Obligativitatea încadrării în muncă înainte de '89 dar și obligativitatea cotizării angajatorului au dus la o acoperire într-o proporție foarte ridicată a populației cu asigurări sociale. Rata de angajare înaltă și astfel rata mare de colectare a contribuțiilor a făcut ca

² Ioan Mărginean, *Politici Sociale în România* (prof. Cătălin Zamfir-coord.). București: Expert, 1999.

sistemul să funcționeze fără dezechilibre financiare. Protecția socială era oferită în exclusivitate salariaților și celor asimilați lor. Din cauza cheltuielilor ridicate, fondul a necesitat o reechilibrare, în perioada 1968-72, aceasta realizându-se prin diminuarea cuantumului pensiei.³

Prin legea din 1977 se realizează câteva modificări de fond: se crește vechimea necesară, cu 5 ani ajungându-se la 25 de ani pentru femei și 30 pentru bărbați. Scad sever beneficiile pentru pensiile de invaliditate și se introduce pensia pentru membrii CAP-urilor și țărani individuali necooperativizați. Unul din neajunsurile legii este faptul că agricultorii sunt dezavantajați în mod serios față de muncitori atât în ceea ce privește vârsta de pensionare și anii de vechime (muncitorii au o limita de vârstă mai scăzută față de ceilalți, membrilor CAP-urilor li se calculează vechimea în muncă pe baza numărului de norme și nu a anilor de angajare) cât și în ceea ce privește beneficiile primite, mai reduse. Apar de asemenea sisteme separate de asigurări pentru cooperativele meșteșugărești, culte, avocați, uniunile de creație, militarii și angajații poliției.⁴

Contribuțiile la sistem sunt după 1977 de 14,0% din fondul de salarii al angajatorului, salariații contribuind doar cu 2,0% la fondul pentru pensia suplimentară (între 1986-1999 crește la 3%).⁵

Pentru pensie integrală, vârsta de pensionare legală era de 57 (55 la cerere) pentru femei și 62 (60 la cerere) pentru bărbați, vechimea în muncă necesară fiind de 25 de ani la femei și de 30 de ani la bărbați. Aceste criterii de eligibilitate s-au păstrat din 1977 până la noua lege din 2000. Pentru condiții grele de muncă se acordau sporuri de vechime și reducerea vârstei de pensionare (drepturi care se păstrează și în prezent).

Beneficiile de pensii în perioada comunistă se situau la un nivel comparabil cu veniturile salariaților, excepție făcând pensiile agricultorilor, foarte reduse. În anul 1989 majoritatea populației era acoperită de sistemul de pensii, acesta funcționând fără probleme financiare majore, în condițiile unei rate de dependență a pensionarilor de populația activă scăzută încă.

³ Institutul European din România. *Sistemul de asigurări de pensii în România în perioada de tranziție: probleme majore și soluții*, București, 2004, pp. 18-19. Disponibil la adresa: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Pais2_studiu_9_ro.pdf. Accesat la 20.02.2024.

⁴ Ioan Mărginean, *op. cit.*

⁵ Constantin Tufan. *Forme de asigurări sociale în România*. București: Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, 1997.

1.1. Etapele de reformă a sistemului de pensii din România în perioada 1990-2024

Sistemul de pensii din România, moștenit de la sistemul socialist, a fost un sistem atipic, deoarece nu s-a referit numai la pensii, ci a integrat mai multe tipuri de prestații pe termen scurt, cum ar fi: maternitatea, concediile medicale, concediile de creștere și îngrijire a copilului, decesul etc. Acest sistem a fost reformat în perioada 1990-2021, pe parcursul a șase etape⁶: cele mai importante fiind etapa a doua (2001-2005), când a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000 privind sistemul de pensii publice și etapa a treia (2005-2010) în care s-a implementat legislația privind cadrul multipilon de pensii, în mod special prin intrarea în vigoare a fondurilor de pensii administrate privat (Pilonul II) și a pensiilor facultative administrate privat (Pilonul III).

Etapa I de reformă — 1990-2000

Această etapă nu poate fi considerată ca o reformă cuprinzătoare a sistemului, având în vedere atât urgența, cât și nevoia de documentare a celor care trebuiau să o realizeze. Au fost luate o serie de măsuri legislative, printre care menționăm:

- separarea bugetului de asigurări sociale de bugetul de stat, în anul 1991;
- introducerea unor contribuții diferențiate în funcție de grupa de muncă (în România existau trei grupe de muncă. Primele două dădeau posibilitatea ieșirii anticipate la pensie cu până la zece ani (grupa I), respectiv cu până la cinci ani (grupa II). Contribuția de asigurări sociale era aceeași, indiferent de grupa de muncă, deși salariatul beneficia de o reducere substanțială a perioadei de contribuție, implicit de o perioadă mai lungă de beneficiu, comparativ cu persoanele, care lucrau în condiții de muncă considerate normale.

Concluzionând, rezultatele aplicării măsurilor de reformă a pensiilor din anii 1990 se pot rezuma la:

- dublarea numărului total de pensionari și reducerea numărului de contribuabili la aproape jumătate;
- creșterea contribuțiilor pentru pensii de la 14,0% în 1990 la peste 30,0% în 2000;
- erodarea semnificativă a raportului pensie /salariu, precum și a puterii reale de cumpărare a pensiilor.

⁶ Primele patru etape au fost formulate de către Mihai Șeitan în lucrarea *Evoluția demografică pe termen lung și sustenabilitatea sistemului de pensii*. București: Editura Economică, 2012.

Etapa a II-a de reformă — 2001-2005

În aceste condiții, ca în majoritatea țărilor din Europa și din lume, și în România au început, încă din 1996, demersurile de concepere și implementare a unei reforme complexe și cuprinzătoare a pensiilor, care să conducă la echilibrarea și consolidarea sistemului public de pensii.

Ca urmare, în anul 2001 a intrat în vigoare Legea nr. 19/2000 privind sistemul public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale, care a prevăzut în principal:

- creșterea vârstei standard de pensionare de la 57 la 60 de ani pentru femei și de la 62 la 65 de ani pentru bărbați, gradual, până în anul 2014;
- introducerea unei noi metodologii de calcul al pensiilor, care să asigure o legătură strânsă între contribuții și nivelul beneficiilor, bazată pe un sistem de puncte, care lua în considerare veniturile realizate de-a lungul carierei;
- creșterea perioadei minime de contribuție pentru ambele sexe de la 10 la 15 ani, gradual, până în anul 2014;
- acordarea de puncte suplimentare, în vederea stimulării participării la piața muncii, chiar și după îndeplinirea condițiilor cumulative de pensionare.

Din păcate, nici aplicarea acestor prevederi nu a condus la o creștere semnificativă a sustenabilității financiare a sistemului de pensii publice, dar a creat echitate în ceea ce privește beneficiile sistemului calculate în funcție de contribuții și a permis crearea unor baze de date a beneficiarilor și contribuabililor la sistemul de pensii.

Etapa a III-a de reformă — 2005-2010

Începând cu anul 2005 a fost realizată a III- a etapă de reformă a pensiilor care a constat în:

- finalizarea și implementarea legislației privind cadrul multi-pilon de pensii, în mod special crearea Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private (CSSPP), implementarea pilonului II, reprezentând fondurile de pensii administrate privat și a pilonului III privind pensiile facultative administrate privat;
- consolidarea primului pilon, reprezentat de sistemul pensiilor publice. Un element cheie al acestei consolidări a fost eliminarea prestațiilor non-contributive din sfera de cuprindere a pensiilor publice, cum ar fi: plata pensiilor agricultorilor a fost transferată la bugetul de stat începând cu anul 2005; plata indemnizațiilor de creștere și îngrijire a copiilor sub doi ani și plata concediilor medicale au fost transferate bugetului de stat, respectiv bugetului asigurărilor de sănătate, începând cu anul 2006;

- recalcularea tuturor pensiilor aflate în plată la data intrării în vigoare a Legii nr. 19/2000 (circa 4,5 milioane de pensii) în sistemul de puncte prevăzut de noua lege;
- introducerea pensiei sociale minime garantate, finanțată în întregime de la bugetul de stat. Pensia socială este plătită la circa 645.000 de persoane și se așteaptă ca acest număr să crească în anii următori. Începând cu iunie 2010 termenul „pensie socială minimă garantată” a fost înlocuit cu „indemnizație socială pentru pensionari”.

Etapă a IV-a de reformă — 2010-2011

Pentru evitarea unor evoluții negative ale sistemului de pensii publice și pentru realizarea sustenabilității acestuia a intrat în vigoare Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice, care, în principal, prevede:

- a) creșterea vârstelor standard de pensionare pentru bărbați și femei;
- b) creșterea vârstelor de pensionare pentru personalul din domeniul apărării naționale, ordinii publice și siguranței naționale;
- c) reevaluarea vârstelor standard de pensionare pentru persoanele ce vor fi integrate în sistemul unitar de pensii din magistratură, diplomație, pentru personalul auxiliar din instanțele de judecată, funcționari publici parlamentari etc.;
- d) integrarea persoanelor aparținând sistemelor speciale de pensii în sistemul unitar de pensii publice;
- e) procedura de stabilire a cuantumului punctului de pensie;
- f) creșterea numărului de contribuabili la sistemul unitar de pensii publice cu cei care realizează venituri din profesii liberale, asociații familiale, manageri etc.;
- g) descurajarea numărului de pensionări anticipate parțiale;
- h) descurajarea pensionărilor de invaliditate abuzive, nejustificate medical;
- i) finanțarea indemnizației de însoțitor pentru pensionarii de invaliditate gradul I din bugetul de stat.

În 31 octombrie 2011, a fost publicată Legea nr. 187/2011 privind înființarea, organizarea și funcționarea Fondului de garantare a drepturilor din sistemul de pensii private, în termen de șase luni de la data intrării în vigoare a acestei legi, administratorii de fonduri și furnizorii de pensii private care dețin autorizație de funcționare sunt obligați la plata primelor contribuții la fond. Fondul are rolul de a garanta drepturile participanților și beneficiarilor la sistemul de pensii private și de a compensa astfel eventualele pierderi ale acestora, atât în perioada de acumulare a contribuțiilor, cât și după deschiderea dreptului la

pensie, provenite din incapacitatea administratorilor sau a furnizorilor de pensii de a onora obligațiile asumate, oricât de mică ar fi probabilitatea apariției unui astfel de scenariu.⁷

Etapa a V-a de reformă — 2011-2018

Având în vedere că datele care au stat la baza elaborării celor patru etape de reformă a pensiilor s-au oprit la nivelul anului 2011, putem adăuga o a cincea etapă de reformă pentru perioada 2011-2018.

În acest interval cele mai importante modificări cu impact asupra sistemului de pensii au constat în:

- integrarea, în aprilie 2013, a Comisiei de Supraveghere a Sistemului de Pensii Private (CSSPP) în Autoritatea de Supraveghere Financiară (ASF);
- aprobarea Ordonanței de urgență a Guvernului nr. 79/2017 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal. Astfel începând cu ianuarie 2018 au fost implementate măsuri noi în ceea ce privește cadrul fiscal aferent impozitelor directe și contribuțiilor de asigurări sociale, dintre care cele mai importante au fost:
 - a) transferul de contribuții sociale de la angajator la angajat aplicat de la începutul anului 2018 (care a presupus majorarea cu 20,0% a salariului brut pentru menținerea aceluiași salariu net al angajatului în 2018 față de 2017 și pentru ca angajații să nu fie afectați de transferul poverii fiscale în sarcina lor);
 - b) reducerea numărului de contribuții sociale și trecerea acestora de la angajatori la angajați, aceasta constând în faptul că din cele 9 contribuții plătite de salariat și angajator vor rămâne doar 3:
 - contribuția pentru pensie (CAS) – plătită pentru salariat;
 - contribuția pentru sănătate (CASS) – plătită pentru salariat;
 - contribuția asiguratorie pentru muncă – suportată de angajator.
 - c) modificarea procentului de plată transferat către Pilonul II de pensii de la 5,1% la 3,75%. Nu putem discuta de o scădere a acestui procent deoarece dacă luăm în considerare valoare nominală constatăm că este aceeași sumă, având în vedere că a crescut baza de impozitare și că salariul pe brut a crescut cu 20,0%,

⁷ Comisia Națională de Prognoză. *Analiză privind funcționarea sistemului de pensii din România (proiect)*, 2013, disponibil la adresa: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2018-05-21-22462931-0-analiza-comisiei-prognoza-din-2013.pdf, accesat la data de 21.02.2024.

- creșterea progresivă a salariului minim pe economie de la 670 de lei (1 ianuarie 2011) până la 1.450 de lei (ianuarie 2017). După transferul contribuției sociale din sarcina angajatorului la angajat s-a mărit și salariul minim pe economie la 1.900 lei.
- creșterea punctului de pensie în iulie 2018 la valoarea de 1.100 lei , după ce în perioada octombrie 2009 - ianuarie 2012 a stagnat la valoarea de 732,8 lei;
- creșterea indemnizației sociale pentru pensionari la 640 de lei începând cu luna iulie 2018;
- pensia medie în sistemul public de pensii a avut un trend ascendent, de la 748 lei la nivelul anului 2011, până la 1.180 lei în decembrie 2018 (ceea ce reprezintă o majorare cu 3,7%);
- numărul mediu de pensionari a scăzut de la 4.745 mii în 2011 la 4.690 decembrie 2018, fapt explicat prin reducerea numărului de veterani și urmași ai veteranilor de război;
- promulgarea OUG nr. 114/2018, conform căreia participanții la fondul de pensii privat (Pilonul II) au dreptul de a transfera contribuția de 3,75% la sistemul public de pensii (numit și Pilonul I sau Pensia de Stat), după minimum 5 ani de la aderare (voluntară sau prin repartizare aleatorie). Activul net acumulat până la momentul solicitării de transfer va rămâne în contul personal al participantului deschis la Fondul de pensii administrat privat și se va investi până la deschiderea dreptului la pensia privată. După transferul contribuției la sistemul public de pensii, procentul de 3,75% din venitul salarial brut, care în prezent se direcționează către Pilonul II, în conturile individuale ale participanților, diferența va rămâne în sistemul public de pensii, pentru plata pensiilor actuale.
- tot în luna august a fost adoptată și Legea nr. 221/2018 (în baza căreia se recalculează pensiile celor care au beneficiat de grupe de muncă), care a intrat în vigoare în octombrie 2018. Prioritari la recalcularea pensiilor au fost cei în vârstă de peste 70 de ani și cei care au împlinit recent vârsta de pensionare.

Etapa a VI-a de reformă — 2019-2024

Din modificările implementate de CNPP în această perioadă asupra sistemului de pensii, amintim:

- legea nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii, încearcă într-o proporție destul de mare să înlăture inechitățile existente (sunt pensii în plată din ani diferiți pe legislații diferite: Legea nr. 19/2000, Legea nr. 263/2010 și Legea nr. 3/1977).
- decizia Curții Constituționale 670/2021 privind acordarea indicelui de corecție tuturor pensionarilor care au trecut la pensie pentru limită de vârstă (categoriile de pensii

- anticipate și anticipate parțial stabilite anterior Legii nr. 263/2010), la Legea nr.154/2021 cu privire la urmașii persoanelor persecutate etnic;
- legea nr. 270/2021 privind transmiterea electronică a documentului de informare (talon electronic de pensie) ;
 - legea nr. 197/2021 privind condițiile speciale pentru cei care au lucrat în unități energetice sau termocentrale pe cărbune;
 - legea nr. 74/2022 privind recalcularea pensiilor în aceleași condiții ca cele prevăzute de Legea nr. 197/2021;
 - legea nr. 76/2022 privind informarea angajatorului cu privire la emiterea deciziei de pensionare pentru limită de vârstă, anticipată, anticipată parțială sau de invaliditate. Informarea va cuprinde numele și prenumele persoanei, tipul deciziei de pensionare, precum și data emiterii acesteia.
 - O.U.G. nr. 8/2021 privind unele măsuri fiscal – bugetare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative, amână momentul în care Legea nr. 127/2019 privind sistemul public de pensii va intra în vigoare pentru septembrie 2023. Totodată, actul normativ stabilește atât amânarea majorării programate pentru anul 2021 a punctului de pensie, cât și modificarea modului în care se face majorarea acestuia. Mai exact, ordonanța stabilește că următoarea majorare a punctului de pensie va avea loc în 2022, nu în septembrie 2021, așa cum prevedea până acum Legea pensiilor nr. 127/2019. Apoi, ordonanța prevede că, începând cu anul 2022 valoarea punctului de pensie „se majorează cu rata medie anuală a inflației, la care se adaugă cel mult 50% din creșterea reală a câștigului salarial mediu brut realizat”.⁸ În plus, majorarea și data de acordare vor fi stabilite anual prin legea bugetului de stat.
 - decretul nr. 841/2022 privind promulgarea Legii pentru modificarea art. 65 alin. (5) din Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice. Legea are ca obiect de reglementare extinderea categoriilor de persoane care beneficiază de reducerea vârstei standard de pensionare cu 2 ani, fără penalizare, pentru persoanele care au locuit cel puțin 30 de ani în zone afectate de poluare, precum și pe o rază de 8 km în jurul acestora.

⁸ O.U.G. nr 8/2021 privind modificarea Legii nr. 127/2019 art. 86 (2), litera c).

- Legea nr. 360/2023, adoptată în procedură de urgență și publicată în Monitorul Oficial nr. 1089 din 4 decembrie 2023, înlocuiește și abrogă Legea nr. 263/2010 privind sistemul unitar de pensii publice și Legea nr. 127/2019 privind sistemul unitar de pensii publice (aceasta ar fi trebuit să intre în vigoare la 1 ianuarie 2024). Noua reglementare a sistemului public de pensii reprezintă o măsură asumată de guvernanți prin Planul Național de Redresare și Reziliență.
- normele de aplicare a Legii nr. 360/2023 fac parte din proiectul amplu al Guvernului României de a recalcula toate pensiile din sistemul public în spiritul echității, contributivității și stabilității în muncă.
- unul dintre elementele fundamentale ale normelor de aplicare este acela că nicio pensie nu va scădea ca efect al noii legi. Astfel, după ce în ianuarie 2024 pensiile tuturor românilor au fost majorate cu 13,8%, în septembrie 2024 se vor plăti pensiile recalulate. Important de reținut este faptul că este pentru prima dată când în același an au loc și o majorare a pensiilor și o recalculare a acestora.

1.2. Planul Național de Redresare și Reziliență al României (PNRR)

Planul de Redresare și Reziliență s-a născut ca o necesitate de adaptare la propunerile făcute de Comisia Europeană în anul 2021 pentru soluționarea problemelor pricinuite de pandemia de COVID-19. În acest context, Comisia Europeană a decis să ofere sprijin financiar statelor membre pentru perioada 2021-2027 prin intermediul Instrumentului european pentru redresare în situații de urgență („NextGenerationEU”), al cărui buget este în valoare de 750 miliarde euro. Alte surse utilizate pentru redresarea și reziliența europeană sunt: *SURE/Sprijin din cadrul MES în contextual crizei provocate de pandemie/Fondul de garantare al BEI pentru lucrători și întreprinderi* (540 miliarde euro) și *Cadrul financiar multianual pentru perioada 2021-2027* (1.100 miliarde euro).⁹PNRR este conceput astfel încât să îmbine prioritățile Uniunii Europene, având ca exponent Parlamentul European, cu prioritățile specifice României în contextul actual. Obiectivul general, enunțat inițial de Comisia Europeană, este asigurat și susținut potrivit valorilor comune tuturor statelor

⁹ Comunicare a Comisiei către Parlamentul European, Consiliul European, Comitetul economic și social European, Comitetul regiunilor, Bruxelles, 27 mai 2020. Disponibil la adresa: https://eur-lex.europa.eu/resource.html?uri=cellar:4524c01c-a0e6-11ea-9d2d-01aa75ed71a1.0008.02/DOC_1&format=PDF. Accesat la 25.03.2024

membre. Această tendință, specifică unei alianțe politice între mai multe state, este de a asigura și promova coeziunea economică, socială și teritorială a Uniunii Europene prin îmbunătățirea rezilienței, a nivelului de pregătire pentru situațiile de criză, a capacității de adaptare și a potențialului de creștere ale statelor membre prin atenuarea impactului social și economic al crizei în cauză, în special, asupra femeilor, prin contribuția la punerea în aplicare a Pilonului european al drepturilor sociale, prin tranziția verde și digitală și alte schimbări ce vizează realizarea neutralității climatice.¹⁰ Obiectivul comun MRR¹¹ este îmbrățișat și de statul român, care, în anul 2021, a înaintat prima versiune a planului către Comisia Europeană, urmând ca, ulterior, să aplice câteva modificări. Planul, menit să asigure obiectivele generale ale Uniunii, menționate anterior, trebuia să se dezvolte individual și urmează, pe lângă obiectivul general, și unul particular (atragerea fondurilor puse la dispoziție de UE prin NextGenerationEU în vederea atingerii jaloanelor și a țintelor în materie de reforme și investiții).

La data de 31 mai 2021, România a depus prima formă a planului, formă ce a primit un răspuns pozitiv la acea vreme, pentru ca mai apoi, la 8 septembrie 2023, statul român să prezinte o formă modificată, în urma unui proces de consultare desfășurat în conformitate cu cadrul legislativ național, ce a cuprins 56 de măsuri. Acestea au fost cuprinse în cadrul celor 15 componente având rolul de a recalibra societatea românească actuală, asigurând realizarea coeziunii economice pe mai multe planuri (managementul apei, pădurii și protecția biodiversității, managementul deșeurilor, transportul sustenabil, valul renovării, energie, transformarea digitală, reforma fiscală și reforma sistemului de pensii, suport pentru sectorul privat și CDI, fondul local, turism și cultură, sănătate, reforme sociale, buna guvernare și educație). În consecință, statul român a făcut demersuri pentru a se adapta la noul context social, modificând Jalonul 214 privind intrarea în vigoare a noii legi privind sistemul de pensii, înlocuind, astfel, dispozițiile Legii nr. 127/2019.

În ceea ce privește implementarea Jalonului 214, au fost propuse, în vederea organizării activității de elaborare a noului act normativ, următoarele etape¹²:

- Constituirea unui grup de lucru cu experți de la nivelul CNPP și MMSS;

¹⁰ Planul Național de Redresare și Reziliență al României, Ministerul Investițiilor și Proiectelor Europene, Extras din Propunerea Comisiei Europene de decizie de punere în aplicare a Consiliului de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României, p. 2. Disponibil la adresa: <https://mfe.gov.ro/pnrr/> Accesat la: 20.03.2023

¹¹ Mecanismul de Redresare și Reziliență.

¹² Situația implementării PNRR la nivelul Ministerului Muncii și Solidarității Sociale (Anexa 10). Disponibil la adresa: <https://sgg.gov.ro/1/wp-content/uploads/2022/01/ANEXA-10.pdf>. Accesat la 25.03.2024

- Stabilirea unui calendar de lucru pe capitole;
- Stabilirea parametrilor cu impact asupra sustenabilității (transmiterea lor către Banca Mondială pentru modelarea financiară).

PNRR cuprinde mai multe componente printre care și cea legată de *reformarea fiscală și a sistemului de pensii (C8)*, fiind alocate fonduri în valoare de 85 milioane euro și granturi.¹³ Această componentă, alături de Componenta 9 (suportul pentru sectorul privat, cercetare, dezvoltare și inovare), este inclusă în *Pilonul III (Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii)*.

La baza conceperii PNRR (6 Piloni și 15 componente) au stat eforturile comune ale autorităților locale, fiind responsabile și cu monitorizarea și evaluarea acestuia în vederea realizării unui nivel ridicat de reziliență în ceea ce privește situația României.

Reforma pensiilor reprezintă doar o componentă dintre cele propuse de statul român (C8), care cuprinde 3 reforme. Printre obiectivele acesteia se numără reforma administrației fiscale și revizuirea cadrului fiscal pentru consolidarea sistemului fiscal și pentru creșterea veniturilor colectate de administrația fiscală cu cel puțin 3 puncte procentuale din PIB și reducerea decalajului de TVA cu cel puțin 5 puncte procentuale, ambele comparativ cu anul 2019.

Reforma sistemului de pensii a reprezentat un obiectiv important pentru asigurarea sustenabilității fiscale în contextul îmbătrânirii populației, corectarea inechităților, sustenabilitatea și predictibilitatea sistemului, precum și respectarea principiului contributiv. În acest sens, Consiliul European a făcut anumite recomandări cu privire la aplicarea unor politici fiscal-bugetare în conformitate cu recomandarea Consiliului din iunie 2021 cu scopul de a pune capăt situației de deficit public excesiv până în anul 2024.¹⁴ Al treilea obiectiv al reformei fiscale din cadrul Pilonului III a fost acela de a îmbunătăți eficiența cheltuielilor publice prin creșterea transparenței procesului de bugetare, îmbunătățirea sistemului de monitorizare și raportare a programelor bugetare, prioritizarea proiectelor mari de investiții, efectuarea analizei cheltuielilor în toate sectoarele publice și consolidarea rolului Consiliului fiscal, cu sprijinul digitalizării procedurilor bugetare.¹⁵

¹³ *Ibidem*.

¹⁴ Consiliul Uniunii Europene, Bruxelles, 5 decembrie 2023, Dosar Instituțional 2023/0428(NLE), Decizie de punere în aplicare a Consiliului de modificare a Deciziei de punere în aplicare din 29 octombrie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României, p. 3. Disponibil la adresa: <https://data.consilium.europa.eu/doc/document/ST-15748-2023-ADD-2/ro/pdf>. Accesat la: 20.03.2023.

¹⁵ Pilonul III Creștere inteligentă, sustenabilă și favorabilă incluziunii, inclusiv coeziune economică, locuri de muncă, productivitate, competitivitate, cercetare, dezvoltare și inovare, precum și o piață internă funcțională,

Responsabilitatea pentru modificările sistemului de pensii din cadrul Planului de Redresare și Reziliență a fost asumată de Ministerul Muncii și Solidarității Sociale și Casa Națională de Pensii Publice.

Obiectivul general al reformei sistemului de pensii îl reprezenta realizarea unui nou cadru legislativ care să corecteze inechitățile din sistemul de pensii, să răspundă Recomandărilor Specifice de Țară (RST) din anul 2019 și 2020, să asigure sustenabilitatea și predictibilitatea sistemului și să respecte principiul contributivității în raport cu beneficiarii drepturilor de pensie.

Reforma presupunea adoptarea unei noi legi a sistemului public de pensii, simultan cu înlocuirea Legii 127/2019, inclusiv eliminarea unei perioade fixe stabilite de contributivitate de 25 de ani. Parte din prevederile Legii 127/2019 urmând să fie analizate în vederea preluării în noua legislație a aspectelor pozitive care nu afectează sustenabilitatea sistemului de pensii publice pe termen lung.

Astfel, în Monitorul Oficial nr. 1089 din 4 decembrie 2023 a fost publicată Legea nr. 360 din 29 noiembrie 2023 privind sistemul public de pensii. Actul normativ înlocuia vechea Lege a pensiilor nr. 127/2019, urmând să intre în vigoare la 1 septembrie 2024, cu unele excepții care s-au aplicat aplicat din 1 ianuarie 2024.

Ulterior, în Monitorul Oficial nr. 171 din 1 martie 2024 s-a publicat Hotărârea Guvernului nr. 181/2024 pentru aprobarea Normelor de aplicare a Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii. Normele de aplicare a recenteii legi a pensiilor, includ condițiile de acordare, stabilire și recalculare a pensiilor, precum și determinarea stagiului de cotizare contributiv. Unul dintre aspectele fundamentale ale acestor norme fiind acela că nicio pensie nu va fi redusă ca urmare a aplicării noii legi.

1.3 Evoluția celor mai relevanți indicatori statistici din domeniul pensiilor

Numărul de pensionari din asigurări sociale de stat reflectă o tendință demografică cu rol major în societate, astfel încât studiul evoluției sale pe o perioadă de peste un deceniu poate ajuta la reformarea sistemului de pensie, principala sursă de venit a pensionarilor, prin prezicerea unor fenomene sociale și intuirea modului în care societatea reacționează la acestea. Astfel, corelarea evoluției numărului de pensionari cu diverse fenomene socio-economice și politice, precum criza economică și pandemia de COVID-19, poate sublinia o

cu întreprinderi mici și mijlocii (IMM-uri) puternice. Componenta 8 (Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii), p. 1, Disponibil la adresa: <https://mfe.gov.ro/pnrr/>. Accesat la: 20.03.2023

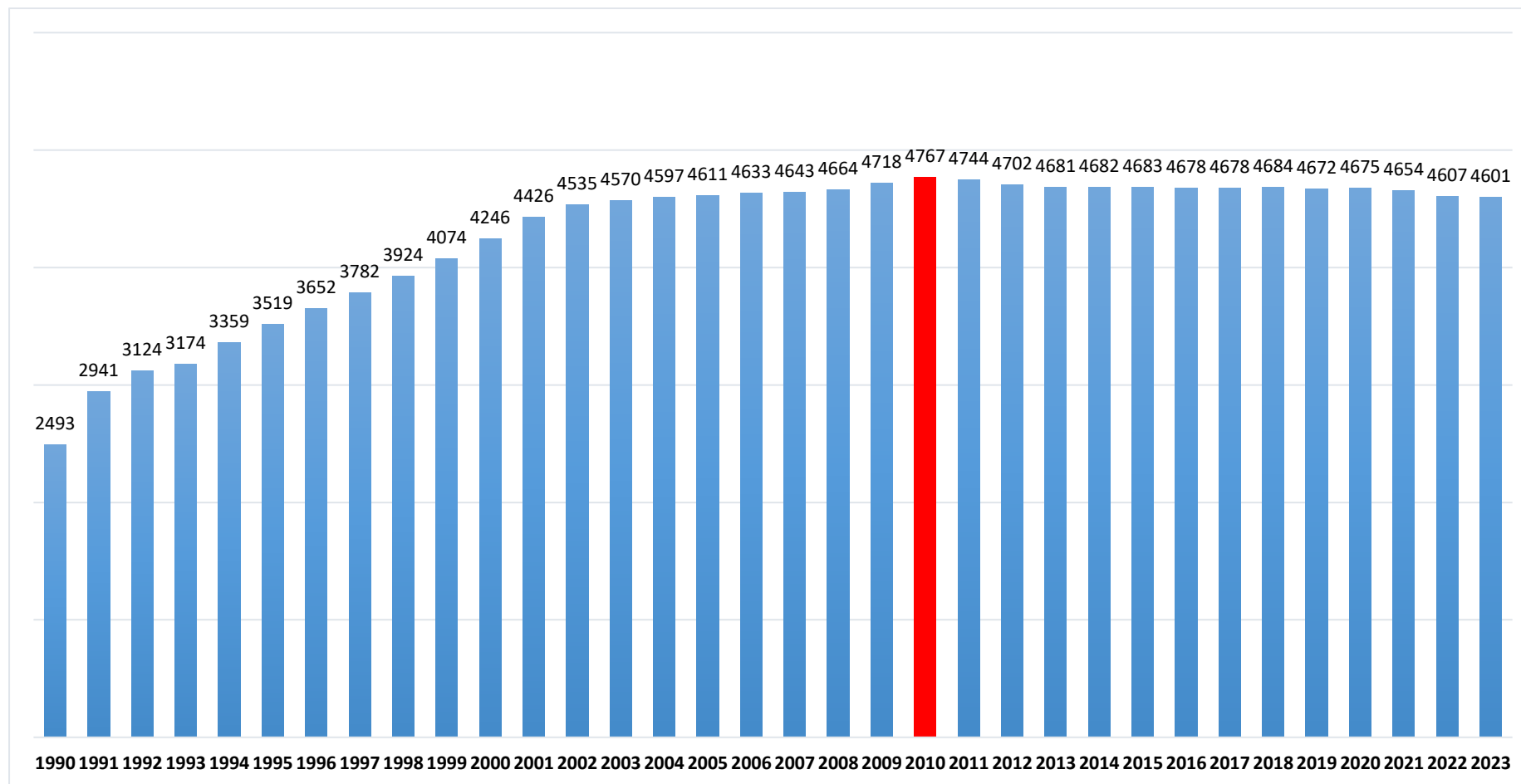
relație pozitivă semnificativă, astfel încât, printr-o organizare specifică a sistemului de pensii publice, se pot anticipa posibilele probleme ce pot afecta profund viața socială a persoanelor vârstnice.

Creșterea semnificativă a numărului de pensionari de asigurări sociale de stat, ce poate fi observată din anul 1990 până în 2001, reflectă o tendință demografică de îmbătrânire a populației din România (vezi Fig. nr. 1). Îmbunătățirea nivelului de trai prin creșterea veniturilor din prestații sociale a determinat și o creștere a speranței medii de viață, astfel încât segmentul alcătuit din pensionarii de asigurări sociale de stat a crescut și el. Astfel, numărul de pensionari ai asigurărilor sociale de stat, a fluctuat între 4426 mii în 2001 și 4767 mii în 2010 când s-a înregistrat cea mai mare creștere de până acum.

Începând cu anul 2020, se poate observa un ușor declin al valorii numerice de pensionari, cauzele putând fi atribuite și pandemiei de COVID-19. În anul 2022 numărul mediu de pensionari de asigurări sociale de stat a fost de 4607 mii persoane, în scădere cu 47 mii persoane față de anul precedent, iar în anul 2023 s-au înregistrat 4601 mii persoane, în scădere cu 6 mii persoane față de anul 2022.

Evoluția *pensiei medii lunare*, un alt indicator din domeniul pensiilor, reprezintă dreptul bănesc stabilit prin decizia de pensie și se calculează, conform Institutul Național de Statistică, prin raportarea sumelor cuvenite (conform deciziilor) pensionarilor existenți în plată în trimestrul de referință la numărul mediu lunar al acestora înmulțit cu 3 luni.

Fig. 1. Evoluția numărului de pensionari de asigurări sociale de stat (1990-2023)

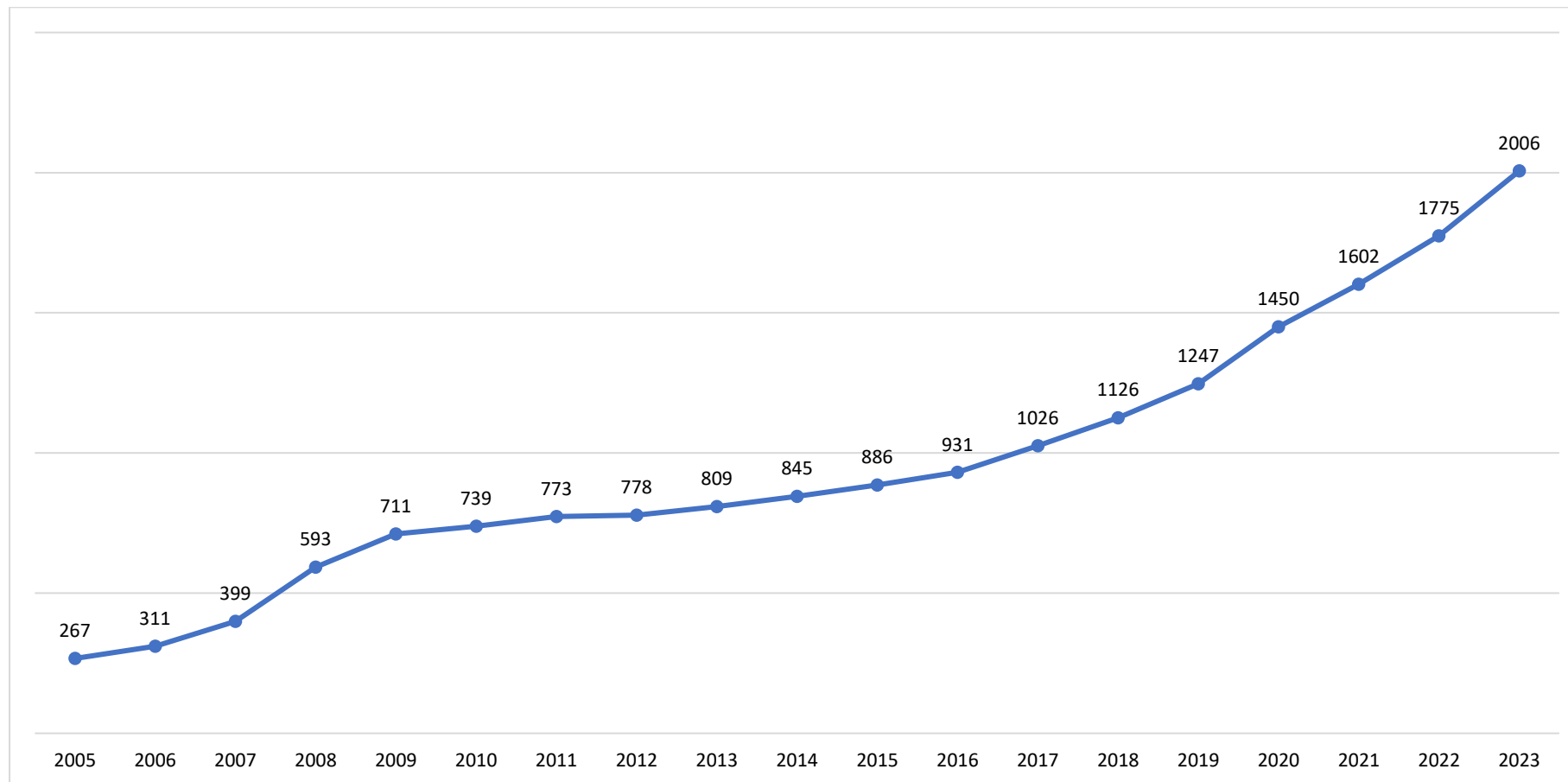

Sursa: Prelucrare CNOPPV pe baza datelor din baza Tempo a Institutului Național de Statistică

În Figura nr. 2, este prezentată evoluția pensiei medii lunare începând cu anul 2005, când s-a produs denominarea monedei naționale. Până în anul 2023, (ultimul an estimat de Institutul Național de Statistică), se poate observa o creștere graduală a cuantumului pensiei medii lunare (de la 267 lei în 2005 la 2006 lei în 2023), lucru datorat, în principal, menținerii unui echilibru optim între prețuri și venituri, pensia fiind singura sursă financiară în cazul persoanelor vârstnice.

În perioada 2007-2009, se poate observa o creștere bruscă a cuantumului pensiei din cauza crizei economice și a necesității de reglare a situației financiare din sistemul de protecție, fapt ce a cauzat intrarea pe deficit a bugetului asigurărilor sociale de stat. De asemenea, criza economică din 2008 a arătat și faptul că veniturile din prestații sociale au devenit mai stabile comparativ cu cele salariale.

Fig. 2. Evoluția pensiei medii lunare (2005-2023)

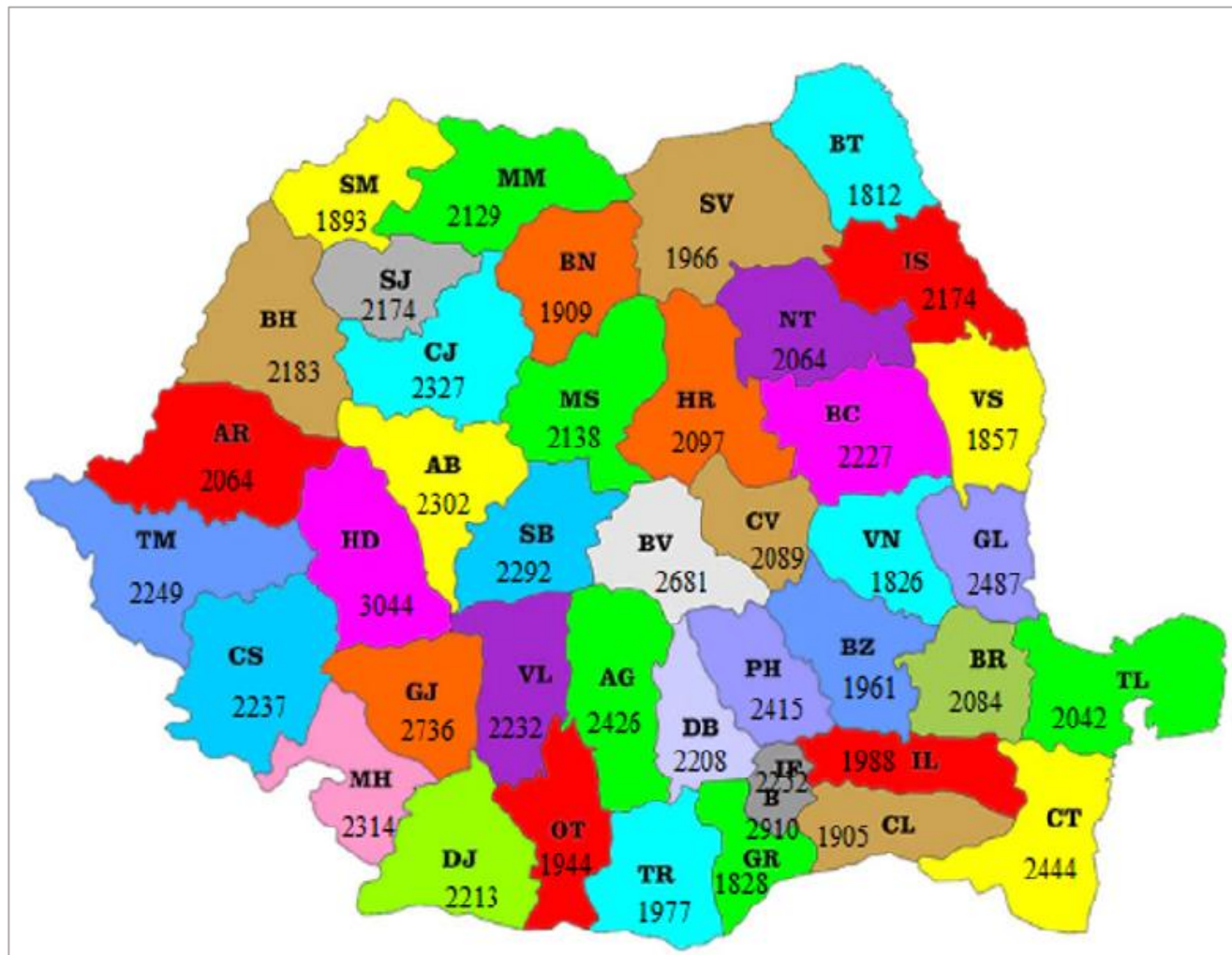

Sursa: Prelucrare CNOPPV pe baza datelor din baza Tempo a Institutului Național de Statistică

Conform datelor furnizate de Casa Națională de Pensii Publice, în luna februarie 2024 pensia medie de asigurări sociale de stat a variat cu discrepanțe semnificative în profil teritorial, ecartul dintre valoarea minimă și cea maximă fiind de 1232 lei. Astfel, cele mai mici valori ale pensiei medii lunare de asigurări sociale de stat s-au înregistrat în județele Botoșani (1.812 lei), Vrancea (1.826 lei) și Giurgiu (1.828 lei), Satu Mare (1.893 lei) în timp ce valorile cele mai mari au fost înregistrate în județul Hunedoara (3.044 lei), Municipiul București (2.910 lei) și județul Gorj (2736 lei).

Cuantumul pensiei medii și evoluția sa pe o perioadă de timp mai mare, împreună cu alte variabile demografice, sociale și economice pot ajuta la anticiparea unor traiectorii specifice. Statul trebuie să fie vigilent în ceea ce privește permanenta adaptare a resurselor la valorile și normele specifice unei societăți, prin reglarea decalajelor produse de crize și fenomene neprevăzute, cu un cost minim de efort și resurse. Creșterea pensiilor ca urmare a inflației reprezintă cel mai simplu exemplu prin care statul se poate ocupa de bunăstarea cetățenilor pensionari, iar acest lucru se poate realiza cel mai bine cunoscând tendințele.

Fig. 3. Pensia medie lunară la nivel național – februarie 2024

Sursa: Prelucrare CNOPPV pe baza datelor Serviciului Studii și Analize – CNPP

CAPITOL II

ORGANIZAREA ȘI FUNCȚIONAREA SISTEMULUI PUBLIC DE PENSII CONFORM LEGII NR. 360/2023

2.1. Principii de organizare și funcționare

Sistemul public de pensii este organizat în funcție de o serie de principii fundamentale. Art. 2 din Legea nr.360/2023 enumeră următoarele principii pe baza cărora funcționează sistemul public de pensii:

- **principiul unicității**, potrivit căruia statul organizează și garantează sistemul public de pensii bazat pe aceleași norme de drept, pentru toți asigurații sistemului;
- **principiul obligativității**, potrivit căruia persoanele fizice și juridice au, conform legii, obligația de a participa la sistemul public de pensii, drepturile de asigurări sociale exercitându-se corelativ cu îndeplinirea obligațiilor;
- **principiul contributivității**, potrivit căruia fondurile de asigurări sociale se constituie pe baza contribuțiilor datorate de persoanele fizice și juridice, care contribuie la sistemul public de pensii, drepturile de asigurări sociale cuvenindu-se în temeiul contribuțiilor de asigurări sociale plătite;
- **principiul egalității**, potrivit căruia asigurații care au realizat cel puțin stagiul minim de cotizare în sistemul public de pensii, beneficiază de tratament nediscriminatoriu, în ceea ce privește drepturile și obligațiile prevăzute de lege;
- **principiul repartiției**, potrivit căruia fondurile de asigurări sociale se redistribuie pentru plata obligațiilor ce revin sistemului public de pensii, conform legii;
- **principiul solidarității sociale**, potrivit căruia asigurații/beneficiarii sistemului public de pensii își asumă reciproc obligații și beneficiază de drepturi pentru prevenirea, limitarea sau înlăturarea riscurilor asigurate prevăzute de lege;
- **principiul autonomiei**, bazat pe administrarea de sine stătătoare a sistemului public de pensii, conform legii;
- **principiul imprescriptibilității**, potrivit căruia dreptul la pensie nu se prescrie;
- **principiul incesibilității**, potrivit căruia dreptul la pensie nu poate fi cedat, total sau parțial;

- **principiul stabilității asigurării la sistemul public de pensii**, potrivit căruia pentru stagiul de cotizare contributiv realizat pentru o perioadă mai mare de 25 de ani se acordă un număr suplimentar de puncte.

2.2. Pensile – produse de asigurare

Asigurările sociale pentru pensii reprezintă una dintre principalele sfere de acțiune ale protecției sociale. Acestea constituie modalități de ocrotire și ajutorare pentru persoanele vârstnice, fiind garantate de către stat prin intermediul sistemului public de pensii și prin alte drepturi de asigurări sociale. În acest context, dreptul la pensie poate fi considerat un drept fundamental prin care statul își protejează cetățenii, iar pensia, conform prevederilor Legii 360/2023, reprezintă un produs financiar, primit de către beneficiarii sistemului public de pensii în urma atingerii vârstei standard de pensionare și completării stagiului de cotizare. Astfel, pensiile reprezintă plăți sistematice acordate pensionarilor în urma retragerii profesionale ale acestora.

Pensiile provenite din asigurările sociale nu reprezintă produse pure de asigurare, ci sunt drepturi câștigate de asigurați. Acestea îndeplinesc rolul de protecție socială pentru anumite categorii de populație, garantându-le un anumit nivel de trai pe baza unui quantum obținut din venitul acumulat pe parcursul vieții. În ceea ce privește noțiunea de „pensie”, se întâlnesc următoarele tipuri: *pensia de serviciu, pensia de asigurări publice sau private, pensiile de recunoștință sau de merit, pensiile sociale*.

La împlinirea vârstei de pensionare, veniturile salariale sunt înlocuite de veniturile cu titlu de pensie. Este important de precizat faptul că, retragerea din activitatea salariată nu presupune imposibilitatea de a primi alte tipuri de venituri. Așadar, persoanele vârstnice care îndeplinesc vârsta de pensionare și au stagiul complet de cotizare pot alege să rămână active, obținând și alte venituri pe lângă cele din pensie. Lucrătorii vârstnici care activează pe piața muncii peste vârsta legală de pensionare pot resimți un nivel de trai sporit, precum și un standard economic personal mai ridicat.

În România, protecția socială pentru vârstnici este contuită, îndeosebi, prin asigurarea pensiilor. Astfel, pensiile acordate în cadrul sistemului public reprezintă cea mai importantă prestație de asigurări sociale. În afara acestora, în sistemul public de pensii, se mai pot acorda, următoarele prestații de asigurări sociale, în conformitate cu prevederile art. 108 al Legii 360/2023:

- **tratament balnear**, altul decât cel care, potrivit legii, se suportă de la bugetul Fondului național unic de asigurări sociale de sănătate, pentru asigurați și pensionari;

- **ajutor de deces**, în cazul decesului asiguratului, al pensionarului sau al unui membru al familiei acestora.

Performanța sistemului public de pensii este asigurat printr-un echilibru între numărul de contribuabili și cel de beneficiari ai sistemului. În România, este funcțional sistemul de pensii PAYG (Pay-as-you-go) care are la bază ideea solidarității între generații. Prin urmare, pensiile actualilor pensionari sunt plătite din contribuțiile colectate de la salariații actuali. Cu toate acestea, este ridicată problema sustenabilității acestui sistem de pensii PAYG, în contextul analizei trendurilor demografice actuale și a prognozele realizate de specialiștii din domeniu.

Problematica viabilității sistemului public de pensii necesită identificarea și dezvoltarea unor soluții sustenabile, pe baza datelor demografice ale populației. Astfel, îmbătrânirea populației, natalitatea scăzută, speranța de viață ridicată și gradul de dependență economică, tradus prin raportul dintre numărul mediu al pensionarilor de asigurări sociale de stat și numărul mediu al salariaților, sunt câțiva din factorii care generează presiuni asupra echilibrului financiar al sistemului actual de pensii.

2.3. Beneficiarii de drept ai sistemului

În ceea ce privește asigurării sistemului public de pensii, aceștia pot fi cetățeni români, cetățeni ai altor state sau apatrizi, pe perioada în care au, conform legii, domiciliul sau reședința în România. Asigurații au obligația de a plăti contribuții de asigurări sociale conform Legii nr. 227/2015, cu modificările și completările ulterioare, sau, după caz, conform Legii nr.360/2023 pentru a beneficia de prestații de asigurări sociale.

În temeiul art. 6 din Legea nr.360/2023 se precizează că sunt asigurate obligatoriu în sistemul public de pensii următoarele categorii:

- persoanele care desfășoară activități pe bază de contract individual de muncă;
- funcționarii publici;
- alte persoane care realizează venituri asimilate salariilor pentru care se datorează contribuție de asigurări sociale, potrivit Codului fiscal;

- persoanele care își desfășoară activitatea în funcții electivă sau care sunt numite în cadrul autorității executive, legislative ori judecătorești, pe durata mandatului, precum și membrii cooperatori dintr-o organizație a cooperăției meșteșugărești;

- persoanele care beneficiază de drepturi bănești lunare ce se asigură din bugetul asigurărilor pentru șomaj, în condițiile legii, denumite în continuare șomeri;
- persoanele care realizează venituri din activități independente și/sau din drepturi de proprietate intelectuală, pentru care se datorează contribuție de asigurări sociale, potrivit Codului fiscal;
- persoanele care desfășoară activitate în calitate de prestator casnic, potrivit Legii nr. 111/2022 privind reglementarea activității prestatorului casnic, care datorează contribuția de asigurări sociale.

2.4. Instituțiile care asigură funcționarea sistemului și principalele atribuții

Potrivit Legii Nr.360/2023, **Casa Națională de Pensii Publice (CNPP)** este o instituție publică de interes național, cu personalitate juridică, organ de specialitate al administrației publice centrale care administrează sistemul public de pensii (art. 117, alin. 1). CNPP are sediul în municipiul București, aflându-se în subordinea Ministerului Muncii și Solidarității Sociale. Casa Națională de Pensii își elaborează propriul statut de organizare și funcționare, cuprinzând, în mod obligatoriu „atribuțiile consiliului de administrație, ale președintelui CNPP, precum și modul de organizare și funcționare a CNPP.” (Art.120, Alin.2).

În conformitate cu prevederile art. 4, alin. 2 „În subordinea CNPP funcționează case județene de pensii, în fiecare municipiu - reședință de județ, precum și Casa de Pensii a Municipiului București, denumite în continuare case teritoriale de pensii”. Mai mult, art. 4 (3) stipulează faptul că „CNPP poate înființa, desființa sau reorganiza case locale de pensii, care funcționează sub conducerea și controlul casei teritoriale de pensii, în funcție de numărul și structura asiguraților și beneficiarilor.”

Casa Națională de Pensii Publice (CNPP), conform actului normativ al Legii nr.360/2023, are ca principale atribuții îndrumarea și controlarea modul de aplicare a dispozițiilor legale de către casele teritoriale de pensii, precum și furnizarea datelor necesare pentru fundamentarea și elaborarea bugetului asigurărilor sociale de stat și bugetului de stat. Mai mult, CNPP stabilește modalitatea tehnică de evidență a contribuabililor la sistemul public de pensii, a drepturilor și obligațiilor de asigurări sociale în cazul contractelor de asigurare socială, precum și modalitatea de colaborare cu autoritățile/instituțiile cu care realizează schimbul de date.

În temeiul Legii nr.360/2023, Casa Națională de Pensii Publice are datoria de a publica anual raportul de activitate; dar și luarea unor măsuri, în condițiile legii, pentru dezvoltarea și administrarea eficientă a patrimoniului sistemului public de pensii, precum și pentru asigurarea integrității acestuia. Totodată, altă atribuție revenită Casei Naționale de Pensii Publice este cooperarea cu instituții similare din alte țări, în vederea coordonării prestațiilor de asigurări sociale din domeniul propriu de competență, pentru lucrătorii migranți. Mai mult decât atât, Casa Națională de Pensii Publice asigură atât evidența la nivel național a tuturor contribuabililor la sistemul public de pensii, pe baza informațiilor transmise de ANAF, respectiv de casele teritoriale de pensii, cât și evidența la nivel național, a drepturilor și obligațiilor de asigurări sociale în cazul contractelor de asigurare socială, pe baza codului numeric personal.

Pe lângă atribuțiile menționate mai sus, Casa Națională de Pensii Publice trebuie să îndeplinească și alte obligații, menționate în Legea nr. 360/2023: crearea arhivelor electronice care constituie baze de date pentru operațiunile desfășurate în cadrul sistemului public de pensii, conform procedurilor aprobate prin ordin al ministrului muncii și solidarității sociale; coordonarea și controlarea activității INEMRCM; aplicarea prevederilor convențiilor internaționale de asigurări sociale la care România este parte, precum și ansamblul reglementărilor europene și dezvoltă relații cu organisme similare în domeniul asigurărilor sociale din alte țări, în limita competențelor prevăzute de lege; organizarea selecției, pregătirea și perfecționarea profesională a personalului din sistemul public de pensii; asigurarea introducerii, extinderea, întreținerea și protecția sistemelor automate de calcul și de evidență; asigurarea reprezentării în fața instanțelor judecătorești în litigiile în care este parte ca urmare a aplicării dispozițiilor prezentei legi; organizarea activității privind stabilirea și plata contribuțiilor pentru fondurile de pensii administrate privat, conform dispozițiilor legale în vigoare; asigurarea exportului în străinătate al prestațiilor stabilite, potrivit reglementărilor legale în domeniu.

În subordinea CNPP se află **casele teritoriale de pensii**, constituite din casele județene de pensii și Casa de Pensii a Municipiului București. Pe baza dispozițiilor prezentului act normativ (art.124), Casele teritoriale de pensii au următoarele atribuții:

- colectează și virează contribuțiile de asigurări sociale plătite în baza contractului de asigurare socială și contribuțiile pentru bilete de tratament balnear, în condițiile legii;

- urmăresc încasarea veniturilor bugetului asigurărilor sociale de stat, altele decât cele administrate de ANAF;
- iau măsuri, în condițiile legii, pentru dezvoltarea și administrarea eficientă a patrimoniului sistemului public de pensii, precum și pentru asigurarea integrității acestuia;
- stabilesc și plătesc prestațiile de asigurări sociale prevăzute de prezenta lege, precum și alte drepturi prevăzute de legi cu caracter special;
- aplică prevederile convențiilor internaționale de asigurări sociale la care România este parte, precum și ansamblul reglementărilor europene și dezvoltă relații cu organisme similare în domeniul asigurărilor sociale din alte țări, în limita competențelor prevăzute de lege;
- organizează selecția, pregătirea și perfecționarea profesională a personalului propriu;
- asigură introducerea, extinderea, întreținerea și protecția sistemelor automate de calcul și de evidență;
- asigură reprezentarea în fața instanțelor judecătorești în litigiile în care sunt parte ca urmare a aplicării dispozițiilor prezentei legi;
- asigură exportul în străinătate al prestațiilor stabilite potrivit reglementărilor legale în domeniu.

2.5. Funcționarea sistemului

2.5.1. Finanțarea sistemului public de pensii

România se confruntă, în prezent, cu o serie de probleme privind sistemul public de pensii (*numărul mic de contribuabili față de numărul real de beneficiari, rata scăzută de ocupare profesională, șomajul în creștere, existența îngrijorătoare a unor rate ridicate de muncă nedeclarată*).

Așa cum se menționează în Capitolul II al legii (art.17-20), bugetul asigurărilor sociale de stat cuprinde atât veniturile, cât și cheltuielile sistemului public de pensii. Acest buget al asigurărilor sociale de stat se elaborează anual de către Guvern, pe baza propunerilor prezentate de CNPAS (Casa Națională de Pensii și Alte Drepturi de Asigurări Sociale), fiind ulterior supus aprobării Parlamentului.

Veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat provin din contribuții de asigurări sociale, dobânzi, și penalități de întârziere, precum și din alte venituri, stabilite potrivit legii,

precum și sume alocate de la bugetul de stat pentru echilibrarea bugetului asigurărilor sociale de stat, care se aprobă prin legile bugetare anuale. Cheltuielile bugetului asigurărilor sociale de stat acoperă contravaloarea prestațiilor de asigurări sociale din sistemul public, cheltuielile privind organizarea și funcționarea sistemului public, finanțarea unor investiții proprii și alte cheltuieli prevăzute de lege. Din veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat se prelevă anual până la 3% pentru constituirea unui fond de rezervă.

De asemenea, legea face referire și la situația critică în care bugetul asigurărilor sociale de stat nu primește sume pentru echilibrare potrivit art. 19 lit. b). Pentru acoperirea deficitului bugetului asigurărilor sociale de stat din anii precedenți se utilizează fondul de rezervă, iar, după epuizarea acestuia, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat se finanțează din disponibilitățile contului curent general al Trezoreriei Statului (art. 23). În cazuri excepționale, veniturile bugetului asigurărilor sociale de stat vor fi completate cu sume care se alocă de la bugetul de stat (art. 24).

În contextul îmbătrânirii populației, al creșterii economice, dar și al contribuțiilor scăzute, funcționarea sistemului public de pensii de tip redistributiv (*Pay-as-you-go*) pe baza principiului contributivității s-a dovedit a fi de-a lungul timpului cu greu sustenabil. Din acest motiv, începând cu anul 2008, au fost adăugate fonduri de pensii administrate privat, al căror scop este de a susține pe termen lung sistemul public de pensii și să poată oferi pensii suplimentare decente.

În ceea ce privește contribuția la aceste fonduri de pensii administrat privat, care este parte din contribuția de asigurări sociale prevăzută pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii sau asimilate salariilor, potrivit Codului fiscal sau pentru care există obligația plății contribuției de asigurări sociale, CNPP transmite fiecărui administrator lista nominală de virare a sumelor către fondul de pensii pe care acesta îl administrează. Prin urmare, 20,25% este direcționat către Pilonul I, iar, din cauza modificărilor succesive ale legislației, suma transferată la Pilonul II a fost majorată, începând cu 1 ianuarie 2024, la 4,75%.

2.5.2. Contribuția de asigurări sociale, calcul și plata

Fondul sistemului public de pensii și alte drepturi de asigurări sociale se constituie pe baza plății contribuției de asigurări sociale.

Conform art. 25 (1) și (2) din Legea nr. 360/2023, contribuțiile de asigurări sociale sunt plătite de următoarele categorii de contribuabili:

a) persoanele fizice care realizează venituri din salarii și asimilate salariilor, cele care realizează venituri ca urmare a desfășurării unor activități independente, precum și cele care realizează venituri din drepturi de proprietate intelectuală;

b) persoanele juridice și fizice care au calitatea de angajatori, precum și entitățile asimilate angajatorilor, potrivit Codului fiscal, instituțiile care efectuează plata drepturilor de șomaj pentru șomerii prevăzuți la art. 6 alin. (1) lit. e), persoanele juridice sau fizice plătitoare de venituri persoanelor prevăzute la art. 6 alin. (1) lit. f), altele decât cele care depun declarație individuală de asigurare;

c) persoanele care desfășoară activitate în calitate de prestator și care datorează contribuția de asigurări sociale;

d) persoanele fizice care sunt asigurate pe baza contractului de asigurare socială.

Prevăzute în Codul fiscal, cotele de contribuții de asigurări sociale se plătesc ca procent aplicat fondului brut de salarii și sunt diferențiate în funcție de condițiile de muncă normale, deosebite sau speciale (a se vedea tabelul nr. 1).

Tabel nr. 1. Stabilirea cotelor de contribuție de asigurări sociale pentru anul 2024

Cote de contribuții de asigurări sociale pentru anul 2024	
25%	datorată de persoanele fizice care au calitatea de angajați sau pentru care există obligația plății contribuției de asigurări sociale;
4%	datorată, în cazul condițiilor deosebite de muncă, de către persoanele fizice și juridice care sunt angajatori;
8%	datorată, în cazul condițiilor speciale de muncă, de către persoanele fizice și juridice care sunt angajatori;
20%	datorată de către persoanele fizice care realizează, la locul unde se află funcția de bază, venituri din salarii și asimilate salariilor în baza unor: contracte individuale de muncă încheiate cu angajatori care desfășoară activități în sectoarele construcții, agricol și industrie alimentară; contracte individuale de muncă, rapoarte de serviciu și unele statute speciale prevăzute de lege, ca urmare a desfășurării activității de creare de programe pentru calculator și care se încadrează în condițiile prevăzute la art. 60 pct. 2 din Legea nr. 227/2015, cu modificările și completările ulterioare, pentru veniturile lunare brute de până la 10.000 lei inclusiv;
25%	datorată de persoanele fizice care au încheiat contract de asigurare socială.

Sursa: Prevederile art. 138 din Codul fiscal actualizat, intrat în vigoare de la 01.01.2024

Condițiile de muncă în care se desfășoară activitatea asiguraților din sistemul public de pensii pot fi normale, deosebite și speciale. **Locurile de muncă normale** sunt constituite din majoritatea locurilor de muncă existente la agenții economici pentru care Legea nr.

360/2023 nu menționează, în mod expres, criteriile pe care trebuie să le îndeplinească. În schimb, pentru locurile de muncă deosebite, sunt prevăzute de lege criterii, precum și o metodologie care trebuie respectate.

În sensul Legii nr. 360/2023, locurile de muncă în condiții deosebite sunt cele care, în mod permanent sau în anumite perioade, pot afecta esențial capacitatea de muncă a asiguraților din cauza gradului mare de expunere la risc (art. 27, alin.2-5). În toate cazurile, avizul inspectoratului teritorial de muncă este obligatoriu pentru încadrarea locurilor de muncă în condiții deosebite.

Locurile de muncă în condiții speciale sunt cele din:

- a) unitățile miniere, pentru personalul care își desfășoară activitatea în subteran cel puțin 50% din timpul normal de muncă în luna respectivă;
- b) activitățile de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare din zonele I și II de expunere la radiații;
- c) aviația civilă, pentru personalul navigant prevăzut în anexa nr. 1;
- d) activitățile și unitățile prevăzute în anexele nr. 2 și 3;
- e) activitatea artistică desfășurată în profesiile prevăzute în anexa nr. 4;
- f) activitățile din industria de armament referitoare la: fabricarea, manipularea, transportul nitroglicerinei, explozivilor, pulberilor negre, pulberilor fără fum, produselor pirotehnice în unitățile de producție a explozivilor, precum și fabricarea nitrocelulozelor și a celuloizului în aceleași unități de producție a explozivilor; fabricarea munițiilor și a elementelor de muniții (locurile de muncă în care se execută operații cu exploziv de inițiere, exploziv cu caracteristică de sensibilitate mare, precum și locurile de muncă în care se execută operații cu explozivi aromatici, la care angajații vin în contact direct cu aceștia); operații de distrugere a munițiilor încărcate și a elementelor de muniții încărcate, a pulberilor, a explozivilor și a produselor pirotehnice; delaborarea munițiilor și a elementelor pirotehnice încărcate cu substanțe explozive sau incendiare;
- g) sectorul construcții nave, pentru personalul care își desfășoară activitatea în următoarele activități specifice: control nedistructiv cu radiații ionizante, izolare cu vată minerală, galvanizare, sablare/zincare, vopsitorie, sudură, montare/demontare schele, lăcătușerie montaj, tubulatură montaj, polizare montaj, mecanică montaj, electrică montaj;
- h) activitățile din unitățile de producție a energiei electrice în termocentralele pe bază de cărbune, incluzând și unitățile de extracție a cărbunelui, pentru personalul implicat direct și nemijlocit în utilizarea procedeelelor și utilajelor specifice producției energiei electrice și extracției cărbunelui;

- i) sectorul construcții mașini, pentru personalul care își desfășoară activitatea în următoarele activități specifice referitoare la: turnarea pieselor și lingourilor de oțel, în turnătoriile de oțel; turnarea pieselor de fontă, pieselor din aliaje neferoase și pieselor cu modele ușor fuzibile, în turnătoriile de fontă, turnătoriile de aliaje neferoase și turnătoriile de precizie; forjarea pieselor pe ciocane de peste două tone forță, în secțiile de forjă; turnarea cuzineților din aliaje neferoase pe suport de oțel, în turnătoriile de cuzineți; activitatea desfășurată de către ingineri, subingineri și tehnicieni în secțiile de producție respective;
- j) activitățile de producție din unitățile de producție ale minelor de minereuri, pentru personalul implicat direct și nemijlocit în utilizarea procedeeelor și utilajelor specifice extracției minereurilor;
- k) activitățile de exploatare forestiere, sortare și transport material lemnos;
- l) activitățile care vizează siguranța circulației feroviare.

În ceea ce privește calculul și plata contribuției de asigurări sociale datorate de asigurații (salariați și funcționari publici) se realizează lunar de către aceștia sau, în numele lor, de către orice altă persoană, în contul casei teritoriale de pensii la care sunt asigurați, în baza contractului de asigurare. De asemenea, plata contribuției de asigurări sociale se poate face și anticipat, pentru perioada de până la sfârșitul anului calendaristic. În aceste situații, stagiul de cotizare este corespunzător timpului scurs în interiorul perioadei pentru care s-a efectuat plata.

Baza de calcul al contribuției de asigurări sociale pentru persoanele care desfășoară activitate în calitate de prestator casnic este stabilită conform Legii nr. 111/2022, care este de 50% din valoarea nominală a tichetului de activități casnice.

Plata contribuției de asigurări sociale datorate se efectuează într-o singură tranșă sau eșalonat, în tranșe lunare, în termen de un an de la data încheierii contractului de asigurări sociale. În situația în care la data împlinirii termenului de un an contribuția de asigurări sociale datorată nu este achitată în întregime, stagiul de cotizare se constituie în funcție de plata efectuată.

Baza lunară de calcul al contribuției de asigurări sociale, în cazul persoanelor juridice și fizice care au calitatea de angajatori, precum și al entităților asimilate angajatorilor, este prevăzută de Codul fiscal. În cazul asiguraților în sistemul public de pensii în baza unui contract de asigurare socială, baza lunară de calcul al contribuției de asigurări sociale o constituie venitul lunar asigurat înscris în contractul de asigurare socială, care nu poate fi mai mic decât salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată.

Baza lunară de calcul al contribuției de asigurări sociale pentru asigurații - care nu au calitatea de pensionari și care pot încheia contract de asigurare socială și pentru perioade de cel mult 6 ani anteriori lunii încheierii contractului, în care persoana nu a realizat stagiu de cotizare în sistemul public de pensii sau stagiu asimilat stagiului de cotizare în sistemul public de pensii sau într-un sistem de asigurări sociale neintegrat acestuia, în țară, în statele membre ale Uniunii Europene sau în alte state cu care România aplică instrumente juridice internaționale în domeniul securității sociale - o constituie venitul lunar asigurat înscris în contractul de asigurare socială, care nu poate fi mai mic decât salariul de bază minim brut pe țară garantat în plată în vigoare la data încheierii contractului de asigurare socială.

Conform art. 34, veniturile pentru care nu se plătesc contribuția de asigurări sociale nu se iau în considerare la stabilirea prestațiilor din sistemul public de pensii.

Legea nr. 360/2023 stabilește, la art. 35, termenele de plată a contribuției de asigurări sociale, care pot fi după cum urmează:

- lunar/trimestrial se plătește de către angajator contribuția de asigurări sociale prevăzută de lege pentru persoanele fizice care obțin venituri din salarii sau asimilate salariilor;
- termenul de plată a contribuției de asigurări sociale, în cazul asiguraților, care nu au calitatea de pensionari și care pot încheia contract de asigurare socială și pentru perioade de cel mult 6 ani anteriori lunii încheierii contractului, în care persoana nu a realizat stagiu de cotizare în sistemul public de pensii sau stagiu asimilat stagiului de cotizare în sistemul public de pensii sau într-un sistem de asigurări sociale neintegrat acestuia, în țară, în statele membre ale Uniunii Europene sau în alte state cu care România aplică instrumente juridice internaționale în domeniul securității sociale, este până la data de 25 a lunii următoare celei pentru care se datorează contribuția;
- în luna decembrie, contribuția de asigurări sociale se va plăti până la data de 21 decembrie. În situația în care data de 21 decembrie este zi nelucrătoare, contribuția de asigurări sociale se va plăti până în ultima zi lucrătoare anterioară datei de 21 decembrie;
- termenul de plată a contribuției de asigurări sociale, pentru persoanele care desfășoară activitate în calitate de prestator casnic este prevăzut de Codul fiscal sau, după caz, de Legea nr. 111/2022.

2.5.3. Vechimea în muncă și stagiul de cotizare în sistemul public de pensii

Conform art. 16 (5) din Legea nr. 53/2003, republicată, se consideră *vechime în muncă* „munca prestată în temeiul unui contract individual de muncă”.

Începând cu 1 aprilie 2001, *vechimea în muncă* a fost înlocuită cu noțiunea de „*stagiul de cotizare*”. Așadar, după 1 aprilie 2001, drepturile de pensie se stabilesc în funcție de stagiul de cotizare.

În sistemul public de pensii, stagiul de cotizare realizat de asigurați, precum și perioadele asimilate se determină în ani, luni și zile calendaristice. În acest sens, în art. 13 din Legea nr. 360/2023, sunt enumerate perioadele de vechime, valorificate ca stagii de cotizare în sistemul public de pensii:

- a) perioadele de vechime în muncă realizate până la data de 1 aprilie 2001, pentru care s-a datorat sau, după caz, și plătit contribuție de asigurări sociale;
- b) perioadele necontributive care au constituit vechime în muncă în baza legislației în vigoare până la data de 1 aprilie 2001 sau, după caz, stagiul de cotizare conform legislației ulterioare acestei date;
- c) timpul util la pensie realizat de agricultori și durata de asigurare, în condițiile reglementate de Legea nr. 80/1992 privind pensiile și alte drepturi de asigurări sociale ale agricultorilor, republicată, cu modificările și completările ulterioare;
- d) perioada ulterioară datei de 1 aprilie 2001, în care persoanele au fost asigurate, conform legii, în sistemul public de pensii.

De asemenea, sunt recunoscute ca stagii de cotizare în sistemul public de pensii și *perioadele asimilate*, în care asiguratul:

- a) a urmat cursurile de zi sau, după caz, cu frecvență ale învățământului universitar, organizat potrivit legii, pe durata normală a studiilor respective ori a unui ciclu de studii universitare, de formare inițială, cu condiția absolvirii acestora/acestui cu diplomă, diplomă de licență, diplomă de master sau diploma de doctor, după caz;
- b) a satisfăcut serviciul militar ca militar în termen sau militar cu termen redus, a fost concentrat, mobilizat sau în prizonierat;
- c) a beneficiat în perioada 1 aprilie 2001 - 1 ianuarie 2006 de indemnizații de asigurări sociale, acordate potrivit legii;
- d) a beneficiat, începând cu data de 1 ianuarie 2005, de concediu pentru incapacitate temporară de muncă cauzată de accident de muncă și boli profesionale;

e) a beneficiat, începând cu data de 1 ianuarie 2006, de concediu pentru creșterea copilului în vârstă de până la 2 ani sau, în cazul copilului cu handicap, de până la 3 ani, respectiv 7 ani.

Potrivit legii, asigurații, care au absolvit mai multe instituții de învățământ superior sau, după caz, mai multe cicluri de studii universitare de același nivel, beneficiază de asimilarea, ca stagiul de cotizare, a *unei singure perioade de studii de același nivel, la alegere*.

Pentru perioadele care reprezintă, conform legii, stagiul de cotizare realizat în locurile de muncă în condiții deosebite sau în condiții speciale se acordă perioade suplimentare, care constituie stagiul de cotizare în condiții normale, după cum urmează:

a) 4 luni pentru fiecare an lucrat în locuri de muncă în condiții deosebite;

b) 6 luni pentru fiecare an lucrat în locuri de muncă în condiții speciale.

Constituie stagiul de cotizare în condiții normale de muncă și perioadele suplimentare la vechimea în muncă acordată în baza legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001 pentru perioadele realizate în grupa I și/sau a II-a de muncă. De asemenea, constituie stagiul de cotizare în condiții normale de muncă și perioada suplimentară acordată pentru perioadele de stagiul de cotizare realizate în condiții deosebite și/sau speciale de muncă după data de 1 aprilie 2001.

Perioadele de timp pentru care asigurații datorează și/sau plătesc contribuții de asigurări sociale în sistemul public de pensii din România, precum și în alte țări, în condițiile stabilite prin instrumente juridice internaționale la care România este parte reprezintă stagiul de cotizare.

Conform legii, stagiul minim de cotizare contributiv este de 15 ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați. Stagiul complet de cotizare contributiv este de 35 de ani, atât pentru femei, cât și pentru bărbați.

Stagiul minim/complet de cotizare contributiv și vârsta standard de pensionare, prevăzute de prezenta lege, sunt majorate în funcție de evoluția speranței de viață din România, la un interval de maximum 3 ani. În situația în care se constată o evoluție pozitivă a speranței de viață, autoritățile competente vor lua măsuri de modificare a stagiului minim de cotizare contributiv, a stagiului complet de cotizare contributiv și a vârstei standard de pensionare cu jumătate din perioada de creștere a speranței de viață, prin modificarea cadrului legal. În situația în care se constată o evoluție negativă a speranței de viață, stagiile de cotizare și vârsta standard de pensionare nu pot fi majorate.

CAPITOL III

CATEGORII DE PENSII SI INTRAREA IN DREPTURI

3.1. Acordarea dreptului de pensie

Conform art. 89(1), pensia se acordă la cererea titularului dreptului sau reprezentantului legal al acestuia, depusă personal ori prin mandatar desemnat prin procură specială.

Cererea de pensionare, împreună cu actele prin care se dovedește îndeplinirea condițiilor prevăzute de prezenta lege, se depun, în termen de 30 de zile de la data îndeplinirii acestor condiții, la casa teritorială de pensii competentă, în a cărei rază domiciliază titularul.

Actele la care se face referire la art. 61(2) din *Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr.360/2023*, sunt următoarele:

a) pentru pensia pentru limită de vârstă și pensia anticipată:

- cerere pentru înscrierea la pensie (anexa nr. 3/anexa nr. 4);
- carnetul de muncă (original și copie);
- carnetul de pensii și asigurări sociale pentru membrii CAP (original și copie);
- carnetul de pensii și asigurări sociale pentru țăranii cu gospodărie individual din zonele necooperativizate (original și copie);
- carnetul de asigurări sociale pentru agricultori (original și copie);
- alte acte prevăzute de lege privind vechimea în muncă sau vechimea în serviciu realizată; actele de stare civilă ale solicitantului: BI/CI, certificat de naștere și de căsătorie (original și copie);
- livretul militar (original și copie);
- diploma de absolvire a învățământului universitar însoțită de foaia matricolă sau de adeverință din care să rezulte durata normală, perioada studiilor și faptul că acestea au fost urmate la zi (original și copie);
- dovada echivalării de către statul român a cursurilor desfășurate în cadrul unor instituții de învățământ universitar din străinătate;
- adeverința privind sporurile cu caracter permanent reglementate prin lege sau prin contractul colectiv/individual de muncă (original); l) adeverința privind condițiile de muncă deosebite, speciale (original);

- adeverință privind venitul brut realizat, întocmită conform modelului prevăzut în Anexa nr. 6 la lege;
- certificat de naștere copil (original și copie);
- hotărârea judecătorească definitivă prin care s-a încuviințat adopția (original și copie);
- adeverință eliberată de angajator/angajatori din care să rezulte că nu a optat pentru continuarea activității până la împlinirea vârstei de 70 ani, conform art. 46 alin. (2) din lege (original);
- procura specială, pentru mandatar (original și copie);
- acte pentru dovedirea calității de beneficiar al Decretului-lege nr. 118/1990, republicat, și/sau al Legii recunoștinței față de eroii-martiri și luptătorii care au contribuit la victoria Revoluției române din Decembrie 1989, precum și față de persoanele care și-au jertfit viața sau au avut de suferit în urma revoltei muncitorești anticomuniste de la Brașov din noiembrie 1987 nr. 341/2004, cu modificările și completările ulterioare;
- adeverință eliberată de angajator/angajatorii la care își desfășoară activitatea, cu datele de identificare ale acestuia/acestora, în vederea informării cu privire la emiterea deciziei de pensie, conform art. 93 alin. (7) din lege (original).
- declarație pe proprie răspundere pentru determinarea locului de ședere obișnuită, în aplicarea art. 5 alin. (3) din lege (anexa nr. 5);
- alte acte întocmite potrivit prevederilor legale prin care se dovedesc elemente necesare stabilirii drepturilor de pensie.

b) pentru pensia de invaliditate:

- cerere pentru înscrierea la pensie (anexa nr. 6);
- actele menționate la alin. (1);
- decizia medicală asupra capacității de muncă (original);
- adeverința din care să rezulte data încetării plății indemnizației pentru incapacitate temporară de muncă/copia ultimului certificat de concediu medical sau, după caz, adeverință din care să rezulte data încetării calității de asigurat (original);
- copie a formularului pentru înregistrarea accidentului de muncă – FIAM, avizat de inspectoratul teritorial de muncă, în caz de accident de muncă;
- copie a fișei de declarare a cazului de boală profesională - BP2 avizată de direcția de sănătate publică în caz de boală profesională;

- copie a documentului portabil A1 sau a unui certificat echivalent, care să ateste aplicarea legislației de securitate socială din România, în cazul în care accidentul de muncă s-a produs în alt stat membru al UE/SEE/Elveția/Marea Britanie sau într-un alt stat cu care România aplică un instrument juridic bilateral în domeniul securității sociale.

c) pentru pensia de urmaș:

- cerere pentru înscrierea la pensie (anexa nr. 7);
- certificatul de deces al susținătorului decedat (original și copie);
- actele menționate la alin. (1), pentru cazurile în care susținătorul decedat nu avea calitatea de pensionar;
- actele de stare civilă ale urmașilor și ale reprezentantului legal, după caz (original și copie);
- decizia medicală asupra capacității de muncă (original);
- adeverința de studii, în cazul urmașilor copii în vârstă de peste 16 ani (original) sau, după caz, adeverință de studii tradusă și legalizată, în situația în care urmează studiile în străinătate (original);
- actul doveditor al cauzei decesului, pentru acordarea pensiei de urmaș conform art. 76 alin. (2) din lege, dacă decesul soțului susținător s-a produs ca urmare a unui accident de muncă sau a unei boli profesionale (copie);
- copie a formularului pentru înregistrarea accidentului de muncă – FIAM, avizat de inspectoratul teritorial de muncă, în cazul în care decesul a fost cauzat de un accident de muncă;
- copie a fișei de declarare a cazului de boală profesională - BP2 avizată de direcția de sănătate publică și copie certificat medical constatator al decesului din care să rezulte că decesul a fost cauzat de boală profesională;
- copie a documentului portabil A1 sau a unui certificat echivalent, care să ateste aplicarea legislației de securitate socială din România, în cazul în care accidentul de muncă s-a produs în alt stat membru al UE/SEE/Elveția/Marea Britanie sau într-un alt stat cu care România aplică un instrument juridic bilateral în domeniul securității sociale.

Plata pensiei de urmaș se suspendă cu data de 1 noiembrie a anului în curs, în situația copiilor urmași cu vârstă cuprinsă între 16-26 de ani, dacă nu fac dovada continuării studiilor într-o formă de învățământ organizată potrivit legii.

Conform art. 65 din *Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr.360/2023*, pensionarii sistemului public de pensii pot cumula pensia cu orice tip de venit, cu excepția următoarelor categorii de persoane:

- soțul supraviețuitor beneficiar al unei pensii de urmaș care realizează venituri lunare aflându-se în una dintre situațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) lit. a), b) sau d), mai mari decât salariul minim brut pe țară garantat în plată;

- pensionarul, beneficiar al unei pensii anticipate, care realizează venituri lunare aflându-se în una dintre situațiile prevăzute la art. 6 alin. (1) lit. a), b) sau d).

Situațiile la care se face referire mai sus și sunt prevăzute la art. 6 alin. (1) lit. a), b) sau d) au în vedere următoarele:

- persoanele care desfășoară activități pe bază de contract individual de muncă;
- funcționarii publici;
- persoanele care își desfășoară activitatea în funcții electivă sau care sunt numite în cadrul autorității executive, legislative ori judecătorești, pe durata mandatului, precum și membrii cooperatori dintr-o organizație a cooperăției meșteșugărești, ale căror drepturi și obligații sunt asimilate, în condițiile prezentei legi, cu cele ale persoanelor prevăzute la lit. a) - c).

Pensia poate fi recalculată, la cerere, prin adăugarea veniturilor și/sau a stagiilor de cotizare, precum și valorificarea altor documente de natură să conducă la modificarea drepturilor de pensie, nevalorificate la stabilirea acesteia.

Pensia pentru limită de vârstă poate fi recalculată, la cerere, prin adăugarea stagiilor de cotizare realizate după data înscrierii la pensie, o singură dată într-un an calendaristic.

Pensiile anticipate prevăzute la art. 144 alin. (3)-(4) din lege se recalculează, la cerere, și prin valorificarea perioadelor asimilate nevalorificate la stabilirea acestora, conform prevederilor art. 94 alin. (5) din lege.

Drepturile rezultate în urma recalculării se cuvin și se acordă începând cu luna următoare solicitării (art. 147, alin. 4 din lege). Modelul cererii de recalculare a pensiei este prevăzut în anexa nr. 16 (art. 121, alin. 8 din *normele metodologice*).

În ceea ce privește admiterea sau respingerea cererii de pensionare, se face prin decizie emisă de casa teritorială de pensii, în termen de 45 de zile de la data înregistrării cererii la instituția competentă. Decizia casei teritoriale de pensii se comunică solicitantului, prin scrisoare recomandată cu confirmare de primire sau în format electronic, în termen de 10 zile de la data emiterii, ori personal, la sediul instituției emitente (art. 60 din *Normele metodologice de aplicare a prevederilor Legii nr.360/2023*).

3.2. Categoriile de pensii

Conform art. 45 din lege, în funcție de condițiile de pensionare, pensiile sunt împărțite în mai multe categorii:

- pensie pentru limită de vârstă;
- pensie anticipată;
- pensie de invaliditate;
- pensie de urmaș.

În sistemul de pensii, o persoană poate beneficia de o singură categorie.

Pensia pentru limită de vârstă se cuvine persoanelor care îndeplinesc, cumulativ, la data pensionării, condițiile privind vârsta standard de pensionare și stagiul minim de cotizare.

Vârsta standard de pensionare este de 65 de ani atât pentru bărbați, cât și pentru femei. Stagiul complet de cotizare contributiv este de 35 de ani la bărbați și femei.

Legea nr. 360/2023 mai prevede, conform art. 46 (2), și faptul că *persoanele asigurate în sistemul public de pensii, care îndeplinesc condițiile de înscriere la pensie, pot opta între acordarea pensiei pentru limită de vârstă și continuarea activității, cu acordul anual al angajatorului, până la împlinirea vârstei de 70 de ani.*

Pensia anticipată se cuvine cu cel mult 5 ani înaintea împlinirii vârstei standard de pensionare pentru persoanele care au realizat stagiul complet de cotizare contributiv (art. 58).

La acordarea pensiei anticipate, reducerea vârstei standard de pensionare prevăzute la art. 58 (1) nu poate fi cumulată cu nicio altă reducere reglementată de prezenta lege sau de alte acte normative.

La data îndeplinirii condițiilor pentru acordarea pensiei pentru limită de vârstă, pensia anticipată se transformă, din oficiu, în pensie pentru limită de vârstă și se recalculează.

Beneficiarul unei pensii anticipate poate opta pentru pensie de invaliditate în situația diminuării capacității de muncă.

Pensia de invaliditate se cuvine persoanelor care au realizat stagii de cotizare contributive în sistemul public de pensii, care nu au împlinit vârsta standard de pensionare și care au capacitatea de muncă diminuată din cauza (art. 61):

- a) accidentelor de muncă și bolilor profesionale, constatate conform legii;
- b) altor boli și accidente care nu au legătură cu munca.

Au dreptul la pensie de invaliditate și elevii, ucenicii și studenții care au capacitatea de muncă diminuată din cauza accidentelor de muncă și bolilor profesionale survenite în timpul și din cauza practicii profesionale.

În raport cu gradul de diminuare a capacității de muncă (art. 62), invaliditatea este:

a) **de gradul I**, caracterizată de deficiența funcțională gravă, capacitate de autoservire pierdută;

b) **de gradul II**, caracterizată de deficiența funcțională accentuată și capacitate de autoservire păstrată parțial;

c) **de gradul III**, caracterizată de deficiența funcțională medie și capacitatea de autoservire păstrată.

Pensionarii de invaliditate sunt supuși periodic revizuirii medicale, în funcție de afecțiune, la intervale cuprinse între un an și 3 ani, până la împlinirea vârstelor standard de pensionare, la termenele stabilite de medicul expert al asigurărilor sociale.

După fiecare revizuire medicală, medicul expert al asigurărilor sociale emite o nouă decizie medicală asupra capacității de muncă, prin care se stabilește, după caz:

a) menținerea în același grad de invaliditate;

b) încadrarea în alt grad de invaliditate;

c) redobândirea capacității de muncă.

Pensia de urmaș se cuvine copiilor și soțului supraviețuitor dacă susținătorul decedat era pensionar sau îndeplinea condițiile pentru obținerea unei pensii (art.73).

Copiii au dreptul la pensie de urmaș:

a) până la vârsta de 16 ani;

b) dacă își continuă studiile într-o formă de învățământ organizată potrivit legii, până la terminarea acestora, fără a depăși vârsta de 26 de ani;

c) pe toată durata invalidității, de orice grad, dacă aceasta s-a ivit în perioada în care se aflau în una dintre situațiile prevăzute la lit. a) sau b).

Soțul supraviețuitor are dreptul la pensie de urmaș pe tot timpul vieții, la împlinirea vârstei standard de pensionare, dacă durata căsătoriei a fost de cel puțin 15 ani.

În cazul în care durata căsătoriei este mai mică de 15 ani, dar de cel puțin 10 ani, cuantumul pensiei de urmaș cuvenit soțului supraviețuitor se diminuează cu 0,5% pentru fiecare lună, respectiv cu 6% pentru fiecare an de căsătorie în minus.

3.3. Cuantumul pensiilor

Conform art. 83, cuantumul pensiei se determină prin înmulțirea numărului total de puncte realizat de asigurat cu valoarea punctului de referință.

Valoarea punctului de pensie a înregistrat în perioada 2001-2024 atât creșteri, descreșteri, cât și stagnări (Tabel nr. 2). În ultimii 4 ani, valoarea punctului de pensie a fost majorată doar anual, comparativ cu anii anteriori, când majorarea acesteia s-a produs de câteva ori pe an. Cu toate acestea, chiar dacă valoarea punctului de pensie a crescut, în mod simțitor, puterea de cumpărare este mai mică, deoarece aceasta nu este adaptată la inflația actuală aflată în continuă creștere.

Tabel nr. 2. Evoluția valorii punctului de pensie în perioada 2001 – 2024

Anul	Luna	Valoarea punctului de pensie (lei)
2001	Aprilie	1.597.232
	Iunie	1.693.066
	Septembrie	1.762.482
	Decembrie	1.885.856
2002	Martie	1.999.008
	Iunie	2.098.959
	Septembrie	2.161.928
	Decembrie	2.252.729
2003	Ianuarie	2.265.701
	Martie	2.345.001
	Iunie	2.408.317
	Septembrie	2.472.138
	Decembrie	2.548.775
2004	Ianuarie	2.652.000
	Martie	2.705.040
	Iunie	2.759.141

Anul	Luna	Valoarea punctului de pensie (lei)
	Septembrie	2.869.507
2005	Ianuarie	2.955.592
	Iulie	295,5
2006	Ianuarie	323,1
	Septembrie	339,3
	Decembrie	396,2
2007	Septembrie	416
	Noiembrie	541
2008	Ianuarie	581,3
	Octombrie	697,5
2009	Aprilie	718,4
	Octombrie	732,8
2010	Ianuarie	732,8
2011	Ianuarie	732,8
2012	Ianuarie	732,8
2013	Ianuarie	762,1
2014	Ianuarie	790,7
2015	Ianuarie	830,2
2016	Ianuarie	871,7
2017	Ianuarie	917,5
	Iulie	1.000
2018	Ianuarie	1.000
	Iulie	1.100
2019	Ianuarie – August	1.100
	Septembrie	1.265
2020	Ianuarie – August	1.265
	Septembrie	1.442
2021	Ianuarie	1.442

Anul	Luna	Valoarea punctului de pensie (lei)
2022	ianuarie	1.586
2023	ianuarie	1.785
2024	ianuarie	2.032

Sursa: <https://www.cnpp.ro/>

Valoarea punctului de referință prevăzută la art. 83(1) reprezintă raportul dintre valoarea punctului de pensie la data intrării în vigoare a prezentei legi și nivelul mediu al stagiilor de cotizare prevăzute de legislația anterioară, respectiv nivelul 25. La data intrării în vigoare a prezentei legi, valoarea punctului de referință este de 81 lei.

Începând cu anul următor intrării în vigoare a prezentei legi, valoarea punctului de referință se majorează anual, la începutul fiecărui an, în luna ianuarie, cu rata medie anuală a inflației, la care se adaugă 50% din creșterea reală a câștigului salarial mediu brut realizat, indicatori definitivi, cunoscuți în anul curent pentru anul calendaristic anterior și comunicați de Institutul Național de Statistică.

În anul 2024, valoarea punctului de pensie prevăzută pentru anul 2023, respectiv de 1.785 de lei, se majorează cu 13,8% și este de 2.032 de lei.

Conform art. 85, numărul total de puncte realizat de asigurat se obține din însumarea punctajelor anuale ale acestuia și a numărului de puncte de stabilitate.

Punctajul anual al asiguratului se determină prin împărțirea la 12 a sumei punctajelor lunare realizate într-un an calendaristic.

Pentru stagiul de cotizare contributiv realizat peste 25 de ani contributivi se acordă un număr de puncte de stabilitate astfel:

- a) 0,50 puncte pentru fiecare an realizat peste 25 de ani;
- b) 0,75 puncte pentru fiecare an realizat peste 30 de ani;
- c) un punct pentru fiecare an realizat peste 35 ani.

Conform art. 87, pentru stagiul potențial, acordat persoanelor în drept să obțină o pensie de invaliditate, punctajul lunar este de:

- a) 0,25 puncte pentru gradul I de invaliditate;
- b) 0,20 puncte pentru gradul II de invaliditate;
- c) 0,10 puncte pentru gradul III de invaliditate.

Persoanele care au desfășurat activități în locuri de muncă încadrate în grupele I și a II-a de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, cele care au desfășurat

activități în locuri de muncă încadrate în condiții deosebite sau condiții speciale, beneficiază de un număr suplimentar de puncte (art. 88), după cum urmează:

a) 0,25 puncte pentru fiecare lună în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa a II-a de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001, sau în locuri de muncă încadrate în condiții deosebite, potrivit legii;

b) 0,50 puncte pentru fiecare lună în care au desfășurat activități în locuri încadrate în grupa I de muncă, potrivit legislației anterioare datei de 1 aprilie 2001 sau în locuri de muncă încadrate în condiții speciale, potrivit legii.

Locurile de muncă încadrate în condiții deosebite sau condiții speciale (art. 28 din lege) sunt cele din:

a) unitățile miniere, pentru personalul care își desfășoară activitatea în subteran cel puțin 50% din timpul normal de muncă în luna respectivă;

b) activitățile de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare din zonele I și II de expunere la radiații;

c) aviația civilă, pentru personalul navigant prevăzut în anexa nr. 1;

d) activitățile și unitățile prevăzute în anexele nr. 2 și 3;

e) activitatea artistică desfășurată în profesiile prevăzute în anexa nr. 4;

f) activitățile din industria de armament referitoare la: fabricarea, manipularea, transportul nitroglicerinei, explozivilor, pulberilor negre, pulberilor fără fum, produselor pirotehnice în unitățile de producție a explozivilor, precum și fabricarea nitrocelulozelor și a celuloizului în aceleași unități de producție a explozivilor; fabricarea munițiilor și a elementelor de muniții (locurile de muncă în care se execută operații cu exploziv de inițiere, exploziv cu caracteristică de sensibilitate mare, precum și locurile de muncă în care se execută operații cu explozivi aromatici, la care angajații vin în contact direct cu aceștia); operații de distrugere a munițiilor încărcate și a elementelor de muniții încărcate, a pulberilor, a explozivilor și a produselor pirotehnice; delaborarea munițiilor și a elementelor pirotehnice încărcate cu substanțe explozive sau incendiare;

g) sectorul construcții nave, pentru personalul care își desfășoară activitatea în următoarele activități specifice: control nedistructiv cu radiații ionizante, izolare cu vată minerală, galvanizare, sablare/zincare, vopsitorie, sudură, montare/demontare schele, lăcătușerie montaj, tubulatură montaj, polizare montaj, mecanică montaj, electrică montaj;

h) activitățile din unitățile de producție a energiei electrice în termocentralele pe bază de cărbune, incluzând și unitățile de extracție a cărbunelui, pentru personalul implicat direct și

nemijlocit în utilizarea procedeelor și utilajelor specifice producției energiei electrice și extracției cărbunelui;

i) sectorul construcții mașini, pentru personalul care își desfășoară activitatea în următoarele activități specifice referitoare la: turnarea pieselor și lingourilor de oțel, în turnătoriile de oțel; turnarea pieselor de fontă, pieselor din aliaje neferoase și pieselor cu modele ușor fuzibile, în turnătoriile de fontă, turnătoriile de aliaje neferoase și turnătoriile de precizie; forjarea pieselor pe ciocane de peste două tone forță, în secțiunile de forjă; turnarea cuzineților din aliaje neferoase pe suport de oțel, în turnătoriile de cuzineți; activitatea desfășurată de către ingineri, subingineri și tehnicieni în secțiunile de producție respective;

j) activitățile de producție din unitățile de producție ale minelor de minereuri, pentru personalul implicat direct și nemijlocit în utilizarea procedeelor și utilajelor specifice extracției minereurilor;

k) activitățile de exploatare forestiere, sortare și transport material lemnos;

l) activitățile care vizează siguranța circulației feroviare.

(2) Locurile de muncă prevăzute la alin. (1) lit. d), f) - l) se consideră a fi locuri de muncă în condiții speciale până la data de 1 ianuarie 2035.

Persoanele prevăzute la art. 52 alin. (1) lit. a)¹⁶ și art. 53¹⁷ beneficiază de 0,50 puncte suplimentare pentru fiecare lună de stagiul de cotizare contributiv realizat în condiții de handicap, respectiv deficiență vizuală gravă.

Persoanele prevăzute la art. 52 alin. (1) lit. b)¹⁸ beneficiază de 0,25 puncte suplimentare pentru fiecare lună de stagiul de cotizare contributiv realizat în condiții de handicap.

¹⁶ care au realizat un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare, în condiții de handicap, beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare cu 15 ani, în situația asiguraților cu handicap grav, dovedit cu certificat de încadrare în grad și tip de handicap cu valabilitate permanentă, în condițiile Legii nr. 448/2006 privind protecția și promovarea drepturilor persoanelor cu handicap.

¹⁷ persoanele cu deficiență vizuală gravă beneficiază de pensie pentru limită de vârstă, indiferent de vârstă, dacă au realizat în aceste condiții un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin o treime din stagiul complet de cotizare.

¹⁸ care au realizat un stagiul de cotizare contributiv de cel puțin două treimi din stagiul complet de cotizare, în condiții de handicap, beneficiază de reducerea vârstelor standard de pensionare cu 10 ani, în situația asiguraților cu handicap accentuat.

Prin excepție de la prevederile alin. (1), persoanele prevăzute la art. 28 lit. a)¹⁹ și b)²⁰ beneficiază de un punct suplimentar pentru fiecare lună de stagiul de cotizare contributiv realizat în aceste condiții.

Punctele suplimentare acordate potrivit prevederilor alin. (1) - (4) se adaugă la punctajul lunar calculat conform art. 85 alin. (7).

Acoperirea pensiilor continuă să fie un „subiect sensibil” pentru majoritatea economiilor din întreaga lume. Prin urmare, reducerea și eliminarea sărăciei va rămâne una dintre cele mai mari provocări cu care umanitatea s-a confruntat de-a lungul vremii.

¹⁹ care au lucrat unitățile miniere, pentru personalul care își desfășoară activitatea în subteran cel puțin 50% din timpul normal de muncă în luna respectivă.

²⁰ care au lucrat în activitățile de cercetare, explorare, exploatare sau prelucrare a materiilor prime nucleare din zonele I și II de expunere la radiații;

CAPITOL IV

SPECIFICITĂȚI ALE LEGII NR. 360/2023

În noua lege a pensiilor, au fost introduse măsuri specifice de reformă cu scopul îndreptării problemelor din sistem, dar și al asigurării pe termen lung a sustenabilității acestuia. Dintre acestea amintim:

- eliminarea indicelui de corecție și a stagiului complet de cotizare diferit;
- luarea în calcul a sporului privind acordul global și alte drepturi de natură salarială în stabilirea pensiei pentru care s-au plătit contribuții de asigurări sociale;
- reducerea vârstei standard de pensionare prin luarea în calcul a numărului de copii născuți/adoptați;
- o nouă formulă de calcul a pensiilor;
- creșterea vârstei standard de pensionare pentru femei de la 63 la 65 de ani.²¹ Este precizat în lege faptul că odată cu publicarea proiecțiilor Ageing Working Group, la fiecare 3 ani, Consiliul fiscal va întocmi un raport prin care verifică dacă stagiul minim de cotizare, stagiul complet de cotizare și vârsta standard de pensionare au fost modificate în funcție de evoluția speranței de viață. Raportul se publică pe site-ul Consiliului Fiscal, iar în situația în care sunt identificate abateri de la prevederile art. 47(6), Guvernul este obligat să majoreze stagiul minim de cotizare, stagiul complet de cotizare și vârsta standard de pensionare;
- eliminarea categoriei de pensie anticipată parțială;
- eliminarea pensiei anticipate fără penalizare de quantum începând cu data de 1 septembrie 2024, această măsură fusese inițial inclusă și în legea amânată și abrogată - Legea nr. 127/2019;
- introducerea procesului de recalculare pentru toate pensiile din sistemul public;

²¹ Începând cu data finalizării eşalonării prevăzute în anexa nr. 5, stagiul minim de cotizare contributiv, stagiul complet de cotizare contributiv și vârsta standard de pensionare, prevăzute de prezenta lege, sunt majorate în funcție de evoluția speranței de viață din România, la un interval de maximum 3 ani.

În situația în care se constată o evoluție pozitivă a speranței de viață, autoritățile competente vor lua măsuri de modificare a stagiului minim de cotizare contributiv, a stagiului complet de cotizare contributiv și a vârstei standard de pensionare cu jumătate din perioada de creștere a speranței de viață, prin modificarea cadrului legal. În situația în care se constată o evoluție negativă a speranței de viață, stagiile de cotizare și vârsta standard de pensionare nu pot fi majorate. În situația în care creșterea stagiului minim de cotizare contributiv, a stagiului complet de cotizare contributiv și a vârstei standard de pensionare este mai mică de o lună, prevederile art. 47(6) din lege nu se aplică.

- acordarea biletelor de tratament balnear și soțului/soției asiguratului/pensionarului sistemului public de pensii, care nu este asigurat/pensionar al sistemului public, cu plata integrală a biletului de tratament;
- introducerea punctelor de stabilitate (puncte suplimentare acordate persoanelor care au realizat stagiul de cotizare contributiv pentru o perioadă mai mare de 25 de ani). Aceste puncte de stabilitate se acordă în 3 tranșe:
 - a) 0,50 puncte pentru fiecare an realizat peste 25 de ani;
 - b) 0,75 puncte pentru fiecare an realizat peste 30 de ani;
 - c) 1 punct pentru fiecare an realizat peste 35 ani.

Noile măsuri prevăzute în noua lege ar putea îmbunătăți situația actuală a sistemului public de pensii, însă sustenabilitatea financiară va rămâne, în viitor, aceeași provocare dificilă, spun analiștii economici, mai ales, în momentul în care se va produce pensionarea „decreștelor” (2031). Prin urmare, măsurile care implică creșterea vârstei de pensionare, ca și cele privind scăderea ratei de șomaj ar putea atenua/elimina deficiențele sistemului.

CAPITOL V

CONCLUZII ȘI PROPUNERI

În ultimele decenii, în România, au fost implementate mai multe reforme ale sistemului public de pensii pentru a face față provocărilor legate de schimbările demografice. Pentru a menține sustenabilitatea securității sociale, cele mai recente dintre ele au inclus o creștere a vârstei de pensionare, stabilirea unui stagiu de cotizare minim și complet contributiv privind eligibilitatea ieșirii la pensie și indexarea cu rata inflației în raport cu creșterea prețurilor.

Schema actuală de pensii din România a fost reformulată pentru a satisface cât mai bine calitatea vieții contribuabililor săi. În paralel cu reforma sistemului de pensii publice, sunt necesare susținerea îmbătrânirii sănătoase, precum și încurajarea unui stil de viață sănătos și autonom la vârste înaintate. Totodată, se recomandă asigurarea oportunităților necesare pentru accesul pe piața muncii a lucrătorilor seniori, dar și promovarea la nivelul societății a unui imagini pozitive a persoanelor de vârsta a treia.

Pentru asigurarea unei mai bune funcționări a sistemului public de pensii, precum și a creșterii calității vieții pensionarilor, au fost formulate următoarele propuneri:

- Îmbunătățirea sistemului public de pensii pentru a se putea adapta provocărilor cu care se confruntă o societate îmbătrânită și a se elimina inechitățile și privilegiile din sistem;
- Interesul de a face o piață a muncii mai atractivă în România (crearea unei scheme cu locuri de muncă permanente, temporare/de scurtă durată) și încercarea statului de a schimba percepțiile angajatorilor români prin lansarea unor campanii de educare a acestora cu privire la valorificarea persoanelor vârstnice dorind să continue activitatea profesională și de promovare a utilității lor, în special, în domeniile cu deficit de forță de muncă;
- Oferirea unor stimulente financiare pentru persoanele vârstnice care doresc să își amâne vârsta la care să iasă la pensie, precum și oferirea unor facilități fiscale pentru firmele care angajează cu vârste de 65 de ani și peste.
- Dezvoltării unor planuri private de pensii în completarea sistemului actual de pensii, ca o măsură suplimentară de protecție socială.
- Stimularea creșterii natalității prin măsuri active pentru a asigura viitorii contribuitori la sistemul public de pensii;

- Indexarea tuturor pensiilor de fiecare dată când au loc majorări de prețuri (alimente, energie electrică, gaze naturale și diverse servicii), astfel încât să fie acoperită integral rata reală a inflației în vederea asigurării și menținerii puterii de cumpărare a pensionarilor;
- Sancționarea persoanelor în cazurile de „pensionare frauduloasă” și recuperarea sumelor de bani de la cei care au obținut și au favorizat astfel de pensionări.
- Mărirea valorii coșului real minim de consum lunar pentru familiile de pensionari și pentru pensionarul singur și corelarea acestuia cu valoarea punctului de pensie pentru a se asigura un trai decent din punct de vedere al costului vieții;
- Acordarea anuală a celei de a 13 – a pensie, în două tranșe, cu prilejul sărbătorilor de Paște și de Crăciun.

Reformele sistemului de pensii care vizează prelungirea vieții profesionale pot fi însoțite de efecte socioeconomice asupra individului. Însă, o creștere a vârstei de pensionare poate produce efecte secundare nedorite privind munca voluntară, prestată de persoanele vârstnice.

BIBLIOGRAFIE

- ***. *PILONUL III Creștere inteligentă... Componenta C8. Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii*, p. 14. Disponibil la adresa: <https://mfinante.gov.ro/documents/35673/8180698/C8Reformafiscalasireformapensilorversiuneaextinsa.pdf>. Accesat la 16.02.2024.
- COMISIA NAȚIONALĂ DE PROGNOZĂ. *Analiză privind funcționarea sistemului de pensii din România (proiect)*, 2013, 64 p. Disponibil la adresa: https://media.hotnews.ro/media_server1/document-2018-05-21-22462931-0-analiza-comisiei-prognoza-din-2013.pdf. Accesat la data de 21.02.2024
- CONSILIUL UNIUNII EUROPENE. Decizie de punere in aplicare a Consiliului de modificare a Deciziei de punere în aplicare din 29 octombrie 2021 de aprobare a evaluării planului de redresare și reziliență al României, Bruxelles, 5 decembrie 2023. Disponibil la adresa: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/RO/TXT/?uri=CELEX%3A52021PC0608>. Accesat la 22.02.2024.
- HOTĂRÂRE A GUVERNULUI pentru aprobarea Normelor de aplicare a prevederilor Legii nr. 360/2023 privind sistemul public de pensii. Disponibil la adresa: <https://mmuncii.ro/j33/index.php/ro/transparenta/proiecte-in-dezbatere/7189-20240216-hg-nm-legea-360din2023>. Accesat la 17.02.2024
- INSTITUTUL EUROPEAN DIN ROMÂNIA. *Sistemul de asigurări de pensii în România în perioada de tranziție: probleme majore și soluții*, București, 2004, 65 p. Disponibil la adresa: http://ier.gov.ro/wp-content/uploads/publicatii/Pais2_studiu_9_ro.pdf. Accesat la 20.02.2024.
- MINISTERUL INVESTIȚIILOR ȘI PROIECTELOR EUROPENE, Planul Național de redresare și reziliență-Componenta C8. Reforma fiscală și reforma sistemului de pensii, disponibil la adresa: <https://mfinante.gov.ro/documents/35673/8180698/C8Reformafiscalasireformapensilorversiuneaextinsa.pdf>. Accesat la 22.02.2024.
- MONITORUL OFICIAL nr. 563 din 9 iulie 2019. Legea nr. 127/2019 din 9 iulie 2019 privind sistemul public de pensii. Disponibil la adresa: <https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--563--2019.html>. Accesat la 22.02.2024.
- MONITORUL OFICIAL nr. 1089 din 4 decembrie 2023. Legea nr. 360/2023 din 29 noiembrie 2023 privind sistemul public de pensii. Disponibil la adresa: <https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--1089--2023.html>. Accesat 15.01.2024

- MONITORUL OFICIAL nr. 179 din 5 martie 2024. LEGE nr. 33 din 4 martie 2024 pentru modificarea și completarea Legii nr. 227/2015 privind Codul fiscal. Disponibil la adresa: <https://monitoruloficial.ro/Monitorul-Oficial--PI--179--2024.html>. Accesat la 12.02.2024.
- ORDONANȚA DE URGENȚĂ nr. 8/2021 privind unele măsuri fiscal-bugetare, precum și pentru modificarea și completarea unor acte normative. Disponibil la adresa: https://static.anaf.ro/static/10/Anaf/legislatie/OUG_8_2021.pdf. Accesat: 22.02.2024.
- MĂRGINEAN, Ioan. (1999). *Politici Sociale în România* (coord. prof. Cătălin Zamfir), Expert, București.
- TUFAN Constantin. (1997). *Forme de asigurări sociale în România*, Casa de Editură și Presă „Șansa” SRL, București.
- ȘEITAN, Mihai. (2012). *Evoluția demografică pe termen lung și sustenabilitatea sistemului de pensii*, Editura Economică, București.
- *REVISTA DE DREPT SOCIAL*, nr. 1, 2011. Disponibil la: <https://lege5.ro/gratuit/heydmmbwgm/evolutia-sistemului-public-de-pensii-din-romania>. Accesat la 29.01.2024.
- <https://www.cnpp.ro/>
- <https://insse.ro/cms/>
- <https://mfinante.gov.ro/>
- <https://mmuncii.ro/>
- <https://monitoruloficial.ro/>